

R

G

B

WH

GR

BL

Grey Scale #13

C

M

Y

K

DANES-PICTA.COM

A

1

2

3

4

5

6

M

8

9

10

11

12

13

14

15

B

17

18

19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im. gen. broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA OBRONY TERYTORIUM KRAJU

~~no planu~~
~~szkolenia~~

Egz. Nr.....1

płk dypl. Stanisław WOŁYNIAK
płk dypl. Zdzisław WRZEŚNIAK
ppłk dypl. Marian HAWRYSZCZAK

PLANOWANIE I KIEROWANIE DZIAŁALNOŚCIĄ
OBRONĄ W UKŁADZIE TERYTORIALNYM

S k r y p t

BIBLIOTEKA NAUKOWA WP
Archiwum Działu Zbiorów Specjalnych

Nr ewid. _____

WARSZAWA

MARZEC

1975

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im. gen. broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA OBRONY TERYTORIUM KRAJU

~~SECRET~~
~~SECRET~~

~~SECRET~~

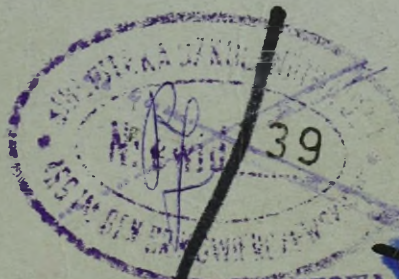
Egz. Nr 1

43

płk dypl. Stanisław WOŁYNIAK
płk dypl. Zdzisław WRZEŚNIAK
ppłk dypl. Marian HAWRYSZCZAK

PLANOWANIE I KIEROWANIE DZIAŁALNOŚCIĄ
OBRONĄ W UKŁADZIE TERYTORIALNYM

S k r y p t

BIBLIOTEKA NAUKOWA WP
Archiwum Działu Zbiorów Specjalnych

Nr ewid. _____

40697

WARSZAWA

MARZEC

1975

PODSTAWA
Ustawa z dnia 22 stycznia 1953 roku
art. 86 ust. 2
(Dz.U. RP nr 11 poz. 95)

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im. gen. broni K. Świerczewskiego

KATEDRA OBRONY TERYTORIUM KRAJU

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Biura Zbiorów Specjalnych

Egz.nr.....

Nr ewid. ....

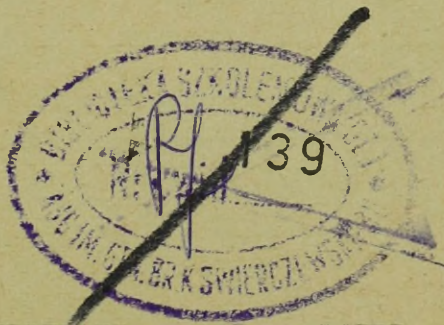
~~X40692~~

PROTOKÓL ASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

płk dypl. Stanisław WOŁYNIAK
płk dypl. Zdzisław WRZEŚNIAK
ppłk dypl. Marian HAWRYSZCZAK

PLANOWANIE I KIEROWANIE DZIAŁALNOŚCIĄ
OBRONNĄ W UKŁADZIE TERYTORIALNYM

Skrypt

WARSZAWA

marzec

1975 r.

SPIS TREŚCI

	<u>Str.</u>
WSTĘP	3
I. PODSTAWOWE KIERUNKI DZIAŁALNOŚCI OBRONNEJ W UKŁADZIE TERYTORIALNYM	5
1. Działalność polityczno-obronna	5
2. Działalność gospodarczo-obronna	9
3. Zapewnienie porządku i bezpieczeństwa publicznego	12
4. Obrona militarna	15
5. Obrona cywilna	22
II. ZADANIA I STRUKTURA ORGANIZACYJNA APARATU KIERUJĄCEGO OBRONĄ WOJEWÓDZTWA	23
III. STRUKTURA ORGANIZACYJNA I PRZEZNACZENIE SIŁ OBRONNYCH UKŁADU TERYTORIALNEGO	29
1. Wojsko	29
2. Milicja obywatelska	32
3. Oddziały zmilitaryzowane	33
4. Formacje samoobrony:.....	41
- specjalistyczne oddziały samoobrony.	43
- terenowe oddziały samoobrony	46
- zakładowe oddziały samoobrony	46
IV. ZASADY I ZAKRES PLANOWANIA OBRONNEGO W UKŁADZIE TERYTORIALNYM	50
V. PRZYGOTOWANIA OBRONNE I KIEROWANIE OBRONĄ W UKŁADZIE TERYTORIALNYM	72

W S T Ę P

Szczególnie szybki rozwój technicznych środków walki, a zwłaszcza duża różnorodność broni masowego rażenia i środków jej przenoszenia wpłynęła na zmianę poglądów o znaczeniu i roli frontu i zaplecza. Możliwości oddziaływania walczących stron różnymi środkami rażenia nabrały tak ogromnych rozmiarów, że praktycznie objęły każdy dowolny punkt na globie ziemskim. We współczesnych działaniach wojennych została praktycznie zatarta granica między obszarem bezpośrednich starć zbrojnych walczących stron, a ich zapleczem. Bogaty arsenał najnowszych i stale doskonalonych środków walki zapewnił szybkość działania, zadawanie w krótkim czasie dużych strat. Wszelkie przeszkody trudne do przekroczenia drogą lądową są obecnie pokonywane w krótkim czasie drogą powietrzną.

Duży zasięg i szybkość działania współczesnych środków walki już od momentu wybuchu wojny kształtują dwa ośrodki działalności zbrojnej tworząc zewnętrzny i wewnętrzny front walki. Na froncie zewnętrznym prowadzone będą bezpośrednie starcia zbrojne wojsk operacyjnych. Na froncie wewnętrznym prowadzona będzie szeroka działalność obronna począwszy od walki zbrojnej z przeciwnikiem, który znalazł się na zapleczu, poprzez działalność gospodarczą i polityczno-obronną, utrzymanie porządku i bezpieczeństwa publicznego, ochronę ludności, dóbr materialnych i kulturalnych. Ten sze-

roki wachlarz działalności obronnej realizowany jest przez organy i siły układu terytorialnego, które również zapewniają przez to warunki działania wojsk na froncie zewnętrznym.

System obrony województwa jest częścią składową systemu obronnego kraju, posiada określoną strukturę organizacyjną zapewniającą mu prowadzenie niezbędnej działalności obronnej zarówno w okresie pokoju, jak i w czasie wojny.

Na działalność obronną województwa mają wpływ takie czynniki, jak: sytuacja polityczno-gospodarcza, położenie geograficzno-militarne, charakter i możliwości oddziaływania przeciwnika na dany obszar oraz jego świadczenia na rzecz sił obronnych i gospodarki narodowej.

Rola województwa w systemie obronnym państwa, jak również w działaniach obronnych okręgu wojskowego jest różna i każdorazowo zależy od czynników mających wpływ na działalność obronną w ogóle. Dla niektórych województw ich rola będzie sprowadzała się do zabezpieczenia produkcji i zapewnienia ochrony ludności, rola drugich będzie polegała na świadczeniach na rzecz ośrodków ważnych pod względem gospodarczym, a jeszcze inne główny wysiłek będą skupiały na zabezpieczenie przegrupowania wojsk. Są również województwa, w których wystąpią wszystkie problemy działalności obronnej o jednako ważnym wymiarze.

Rozpatrując potrzeby obronne województwa oraz warunki, w jakich każde z nich się znajduje, nasuwają się pewne uogólnienia, z których można sformu-

łować ogólny cel działalności obronnej. Celem działalności obronnej województwa jest zwalczanie wszelkiej wrogiej działalności na swoim obszarze, utrzymanie ciągłości funkcjonowania podstawowych dziedzin gospodarki i administracji państwowej, zapewnienie ochrony ludności, ochrona dóbr materialnych i kulturalnych narodu przed skutkami oddziaływania przeciwnika, jak też zwalczanie skutków katastrof oraz żywiołowych sił przyrody.

I. PODSTAWOWE KIERUNKI DZIAŁALNOŚCI OBRONNEJ W UKŁADZIE TERYTORIALNYM

1. Działalność polityczno-obronna

Zapewnienie skutecznej obrony państwa w warunkach współczesnej wojny wymaga wielopłaszczyznowych przedsięwzięć we wszystkich sferach działania. Zależy ono bowiem nie tylko od środków materialnych i przygotowania do działań sił obronnych, lecz także, a może przede wszystkim - od ideologicznego, politycznego i moralnego przygotowania całego społeczeństwa, jego zorganizowania, umiejętności działania i zachowania się w różnych skomplikowanych sytuacjach. Na zdolność obronną państwa wywierają wpływ nie tylko takie czynniki, jak: potencjał gospodarczy, baza naukowo-techniczna, oświata i kultura społeczeństwa, polityka zagraniczna państwa i jego przynależność do sojuszków politycznych, gospodarczych i militarnych, ale także - w istotnej mierze - jedność moralno-polityczna narodu, jego postawa wobec najżywotniej

szych problemów - bezpieczeństwa Ojczyzny.

Oznacza to, że im lepiej całe społeczeństwo będzie rozumiało mechanizmy współczesnego świata, widziało skąd zagraża mu niebezpieczeństwo, im bardziej będzie przeświadczone o konieczności stałego umacniania własnego bezpieczeństwa, obrony i ochrony dorobku ustroju, im lepiej będzie rozumiało potrzebę i wykonywało powierzone mu zadania tym będzie pewniejsza i skuteczniejsza obrona.

Problem ideowo-politycznego i moralnego przygotowania społeczeństwa na wypadek wojny jest przedmiotem nieustannego zainteresowania PZPR, organizacji społeczno-politycznych, instytucji prowadzących działalność wychowawczą oraz wielu działaczy i pracowników frontu ideologicznego. Jest on traktowany jako nieodłączna część składowa walki o socjalistyczną świadomość narodu, jego jedność moralno-polityczną stanowiącą zasadniczy czynnik uczestnictwa wszystkich obywateli w budownictwie i obronie socjalizmu.

Głównym celem działalności ideowo-politycznej i wychowawczej jest wyrabianie poczucia współodpowiedzialności każdego obywatela za siłę i gotowość obroną kraju, kształtowanie wśród całego społeczeństwa świadomych, zaangażowanych postaw odpowiadających potrzebom umacniania obronności w czasie pokoju, jak i we współczesnej wojnie. Ich zadaniem jest stałe doskonalenie sposobów politycznej działalności zapewniającej sprawny przebieg organizacji obrony kraju i swego regionu w wypadku konfliktu zbrojnego.

Głównymi ogniwami kierowania i koordynacji ideowo-moralnym przygotowaniem społeczeństwa do wypełniania obowiązków i zadań obronnych są terenowe instancje Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Wojewódzkie komitety partyjne kierują działalnością wszystkich politycznych sił swego terenu, określają zasadnicze kierunki działania w tym względzie podległym instancjom partyjnym, młodzieżowym i społecznym, określają zadania instytucji państwowych i zakładów produkcyjnych oraz środków masowego przekazu. Są one również organizatorami i koordynatorami wszystkich przedsięwzięć obronnych podejmowanych przez współdziałające organizacje polityczne, instytucje ideowo-wychowawcze, zakłady pracy, organy administracji państwowej i działające na ich terenie siły i środki.

Zasadnicza działalność partyjno - polityczna wojewódzkich komitetów obrony i ich sztabów wojskowych wynika z głównego celu działania i wiąże się z podstawowymi kierunkami ich pracy, a mianowicie:

- zapewnienie realizacji przedsięwzięć w zakresie planowania obronnego, mobilizacji i uzupełniania sił obronnych;
- kierowanie działalnością ideowo-polityczną i wychowawczą wśród wszystkich sił obronnych i społeczeństwa danego obszaru.

W zakresie planistycznych przedsięwzięć polityczno-obronnych szczególną uwagę należy zwrócić na właściwe wykorzystanie miejscowych sił i środków propagandowego oddziaływania na siły obronne i społeczeństwo, posiadanie aktualnych ocen polity -

czno-demograficznych i socjologicznych wraz z wnioskami co do działalności polityczno-propagandowej. Organy partyjno-polityczne muszą aktywnie uczestniczyć we wszystkich przedsięwzięciach z zakresu osiągania wyższych stanów gotowości obronnej wszystkich sił podległych danemu szczeblowi kierowania, a także utrzymywać ciągły kontakt z całym społeczeństwem.

X Aktywny kontakt wojewódzkiego aparatu partyjno-politycznego z organizacjami polityczno-społecznymi, instytucjami wychowawczymi oraz ścisłe współdziałanie z urzędami administracji terenowej zapewni mu właściwy obraz potrzeb i możliwości obronnych danego szczebla kierowania, a także pozwoli na szybkie i właściwe reagowanie w różnego rodzaju sytuacjach.

Kierowanie działalnością partyjno-polityczną polega na wyrobieniu w społeczeństwie, a szczególnie wśród członków partii i organizacji społecznych, poczucia pełnej odpowiedzialności za jak najlepsze wykonanie każdego zadania umacniającego obronność kraju, wychowanie ich w duchu patriotyzmu i internacjonalizmu.

X Szeroko zakrojona działalność propagandowo-popularyzatorska mająca na celu wyjaśnienie idei ludowej obronności oraz kierowanie kampaniami i akcjami politycznymi o charakterze obronnym wpływa korzystnie na stałe rozszerzanie kręgów aktywności społeczno-obronnej zwłaszcza wśród środowisk nauczycieli, studentów, uczniów szkół średnich.

kierowników i dyrektorów zakładów pracy, pracowników instytucji wychowawczych i ośrodków propagandy.

Głównymi środkami kontaktów aparatu partyjno-politycznego z najszerszymi masami społeczeństwa są: rozgłośnie radiowe, stacje telewizyjne i prasa.

Umiejętne wykorzystanie wszystkich popularyzatorów zapewnia szybki i szeroki kontakt ze społeczeństwem, ale tylko w jednym kierunku /od kierownictwa do wykonawców/.

W każdej działalności niezbędne są sprzężenia zwrotne, wtedy tylko możliwe jest właściwe postępowanie. Stały, obustronny kontakt kierownictwa ze społeczeństwem, nieustanna analiza potrzeb i możliwości tegoż społeczeństwa i właściwe reagowanie na jego potrzeby może zapewnić autorytet i zaufanie nawet w najcięższych sytuacjach zagrożenia i wojny.

2. Działalność gospodarczo-obronna

Kolejną dziedziną działalności, która obok działalności polityczno-obronnej odgrywa pierwszoplanową rolę jest działalność gospodarcza. Jest ona jednym z czynników decydujących o sile obronnej województwa i ściśle wiąże się z każdą inną dziedziną działalności.

Podstawową rolą działalności gospodarczej jest przygotowanie bazy materiałowego zabezpieczenia sił obronnych oraz stworzenie niezbędnych warunków ekonomicznych do życia i działalności spo-

żeczeństwa, sprawnego funkcjonowania produkcji, zaopatrzenia i usług w warunkach działań wojennych, a zwłaszcza podczas stosowania broni masowego rażenia.

Obszar zaplecza przekształcając się w strefę frontu wewnętrznego narażony będzie na oddziaływanie rakiet dalekiego zasięgu, lotnictwa, desantów powietrznych i morskich oraz sił dywersyjnych. W rozważaniach dotyczących ekonomicznego przygotowania obronnego województwa na wypadek wojny nie można przyjmować, że będzie się dysponować potencjałem istniejącym w okresie pokojowym, a tym bardziej, że mógłby on być w całości wykorzystany w początkowym okresie wojny.

Gospodarka narodowa, jej potencjał ekonomiczny, wielkie miasta, ośrodki przemysłowe, obiekty komunikacyjne, sieć energetyczna są obiektami stałymi i powszechnie znanymi, co ułatwia przeciwnikowi zaatakowanie ich w każdej chwili.

Poważny problem działalności gospodarczo - obronnej to organizacja i system zarządzania. Podstawową zasadą w gospodarczych przygotowaniach obronnych jest konieczność zachowania ciągłości organizacyjnej kierowania gospodarką województwa w okresie pokojowym, zagrożenia i wojny.

Zasadnicze znaczenie w racjonalnym kierowaniu gospodarką narodową mają plany gospodarcze. Obejmują one podstawowe zadania przedsiębiorstw, zrzeszeń branżowych poszczególnych gałęzi gospodarki, a także zagadnienia problemowe społeczno - ekonomicznego rozwoju oraz zadania aktywizacji danego województwa.

X W naszej gospodarce występują równocześnie wyraźne zjawiska decentralizacji, jako tendencje usprawniające system kierowania. Następuje zwiększenie się udziału władz terenowych /wojewódzkich/ w opracowywaniu i rozwiązywaniu problemów gospodarczych danego rejonu. Opracowywane są kompleksowo ważniejsze zagadnienia gospodarcze danej części lub obszaru administracyjnego. Plany te odzwierciedlają miejscowe potrzeby, są następnie koordynowane centralnie poprzez ogólnokrajowy plan gospodarczy w układzie terenowym odpowiadający równocześnie potrzebom ogólnokrajowym i zasadom umacniania znaczenia centralnego planowania.

Kierowanie gospodarką w czasie zagrożenia i wojny wyłącza problem zakresu i charakteru decentralizacji. Już w okresie napięć sytuacji międzynarodowej, a tym bardziej w okresie zagrożenia może wystąpić wiele różnorodnych zjawisk gospodarczych związanych ze zwiększonymi rozmiarami i intensyfikacją przedsięwzięć gospodarczo-obronnych. Mogą to być: zaburzenia w normalnym funkcjonowaniu transportu, zmiany i trudności w ogólnej produkcji przemysłowej, regionalne braki siły roboczej oraz brak kadr w niektórych specjalnościach spowodowany częściowym poborem do sił obronnych. Podane przykładowo zjawiska wskazują, że kierowanie gospodarką, a zwłaszcza w nowych nietypowych dla okresu pokojowego sytuacjach powinno być tym bardziej racjonalne, zorganizowane i planowane, by przeciwdziałać ujemnym zjawiskom w sposób przemyślany, stosując najwłaściwsze metody działania.

prawno-administracyjnych,

Jedną z podstawowych cech naszego systemu kierowania gospodarką w czasie zagrożenia i w początkowym okresie wojny jest utrzymanie zasady centralizmu w kierowaniu gospodarką narodową przy równoczesnym dalszym zwiększaniu uprawnień władz terenowych. System organizacyjny w tym okresie, jeżeli to możliwe powinien pozostać taki sam jak w okresie pokojowym, eliminuje to bowiem trudności powstające zawsze przy reorganizacjach i zwiększa odpowiedzialność osób realizujących przygotowania w okresie pokojowym.

Zwiększone uprawnienia terenowych ogniw kierowania wynikają z konieczności natychmiastowego podejmowania decyzji w szybko zmieniających się sytuacjach okresu zagrożenia i wojny, a także z lepszej znajomości przez te ogniwia zaistniałej sytuacji niezbędnej do powzięcia decyzji.

3. Zapewnienie porządku i bezpieczeństwa publicznego

Życie każdego społeczeństwa wymaga określonego porządku i bezpieczeństwa publicznego, które może być zapewnione poprzez ścisłe przestrzeganie przepisów prawnych i administracyjnych.

Bez dyscypliny, ładu i porządku, a tym samym bez zapewnienia bezpieczeństwa publicznego obywateli trudno wyobrazić sobie życie pokojowe narodu nie mówiąc już o warunkach wojennych.

Silne oddziaływanie polityczno-psychologiczne przeciwnika, penetracja jego sił dywersyjnych

i sabotażowych, a ponadto ciągła groźba użycia bro-
ni masowego rażenia może wywołać przejawy niepewno-
ści i niepokoju, a nawet paniki wśród społeczeńst-
wa.

Utrzymanie należytego porządku oraz zapew-
nienie indywidualnej i zbiorowej dyscypliny po-
ważnie wpłynie na sprawne działanie nawet w naj-
bardziej krytycznych sytuacjach zagrożenia i wojny.

X Sprawa utrzymania porządku wewnętrznego i
bezpieczeństwa to ważna dziedzina działalności
obronnej województwa.

Na zapewnienie porządku i bezpieczeństwa pub-
licznego składa się wiele przedsięwzięć natury po-
litycznej, wychowawczej i prewencyjnej oraz przed-
sięwzięć karno-administracyjnych. Realizacją tych
przedsięwzięć zajmują się organy administracji te-
renowej, organizacje polityczne i społeczne, woj-
sko, a także rodzina i pojedynczy człowiek.

Wiodącą rolę w dziedzinie zapewnienia porząd-
ku i bezpieczeństwa publicznego spełnia w państwie
resort spraw wewnętrznych, a w układzie terytorial-
nym wojewódzkie komendy Milicji Obywatelskiej, bo-
wiem w ich gestii i kompetencjach leży egzekwowa-
nie wykonania przepisów prawno-administracyjnych,
zarządzeń władz oraz stała troska o ład i porządek.

Przedsięwzięcia w zakresie utrzymania po-
rządku i bezpieczeństwa publicznego obejmują:
- wykrywanie wszelkiej wrogiej działalności i unie-
szkodliwienie jej oraz przeciwdziałanie wszelkim
objawom rozprzężenia dyscypliny społecznej;

- zwalczanie bandytyzmu, chuligaństwa i innych przestępstw natury kryminalnej oraz przeciwdziałanie i zwalczanie wszelkich przestępstw gospodarczych;
- ochrona obiektów specjalnych oraz organizowanie bezpośredniej ochrony osobistości partyjnych i państwowych;
- organizowanie ochrony przeciwpożarowej i kierowanie nią;
- egzekwowanie wykonania zarządzeń i przepisów władz;
- kierowanie ruchem na drogach kołowych w miastach i osiedlach;
- wykrywanie i zwalczanie wszelkich sił dywersyjnych i sabotażowych;
- wykrywanie i rozpoznanie powietrznych i morskich desantów przeciwnika i udział w ich likwidacji;
- ochrona stanowisk kierowania komitetów obrony w dotychczasowych miejscach pracy;
- prowadzenie cenzury wojennej w zakresie ustalonym przepisami;
- realizowanie przedsięwzięć w ramach akcji internowania obywateli wrogich państw oraz miejscowych wrogich elementów;
- zapewnienie porządku i bezpieczeństwa w czasie mobilizacji i przemarszu wojsk;
- wykonywanie zadań w ramach obrony cywilnej /gaszenie pożarów, działania porządkowo - ochronne w ramach akcji ratowniczych w rejonach porażonych oraz zapewnienie porządku i bezpieczeństwa

w czasie rozśrodkowania ludności zagrożeń
miast i załóg zakładów pracy/.

Ścisła i dobrze zrozumiana współpraca wszystkich pracowników Milicji Obywatelskiej z organami władzy i administracji państwowej z organizacjami i aktywnym społeczeństwem może zapewnić utrzymanie porządku i bezpieczeństwa zarówno w czasie pokoju, jak też w czasie wojny.

4. Obrona militarna

Obrona militarna w układzie terytorialnym jest to przeciwstawienie się wszelkiej zbrojnej działalności przeciwnika skierowanej na dany obszar i wszechstronne zabezpieczenie przy użyciu sił i środków wojskowych i cywilnych, sprawnego funkcjonowania gospodarki narodowej i administracji państwowej oraz zapewnienie swobody działania własnych i sojuszniczych sił zbrojnych przebywających na obszarze kraju.

Na obronę militarną składają się zadania walki zbrojnej polegające na zwalczaniu sił zbrojnych przeciwnika oraz zadania zabezpieczające związane z mobilizacyjnym rozwinięciem sił obronnych, ich zaopatrywaniem i uzupełnianiem, zabezpieczenie przemarshu wojsk własnych i sojuszniczych przez obszar województwa oraz zapewnienie warunków funkcjonowania organów władz na ich stanowiskach kierowania.

Obrona przeciwdywersyjna

Obrona przeciwdywersyjna w układzie terytorialnym leży w gestii wojewódzkich komend Milicji Obywatelskiej. One są głównymi realizatorami i koordynatorami wysiłków sił przeciwdywersyjnych działających na danym obszarze. W obronie przeciwdywersyjnej biorą udział: Milicja Obywatelska, wojsko, oddziały samoobrony /SOS/ oraz odpowiednio przygotowany aktyw społeczny.

Do głównych elementów obrony przeciwdywersyjnej, realizowanej w układzie terytorialnym zaliczają się rozpoznanie, ochronę i obronę obiektów ważnych z obronnego punktu widzenia oraz działania bojowe mające na celu likwidację wykrytych sił dywersyjnych.

Działania zaczepne są podstawowym rodzajem bojowych działań przeciwdywersyjnych, polegają na stosowaniu w czasie i przestrzeni odpowiednich form i sposobów walki zmierzających do wykrycia i nawiązania styczności z siłami dywersyjnymi, zniszczenia ich lub wzięcia do niewoli.

Działania ochronno-obronne stanowią pomocniczy rodzaj działań przeciwdywersyjnych i polegają na zapewnieniu silnej, bezpośredniej ochrony i obrony określonym obiektom.

Do zakresu przedsięwzięć realizowanych w ramach obrony przeciwdywersyjnej w układzie terytorialnym należy:

- ocena demograficzna województwa oraz określenie rejonów zamieszkałych przez ludność

podatną na działalność psychologiczną przeciwnika, przez co ułatwi to jego siłom wykonanie zadań dywersyjnych, lub stanowić może bazę osobową zbrojnego podziemia;

- określenie obiektów, które najprawdopodobniej będą mogły być przedmiotem ataku sił dywersyjnych;
- ocena jakości i ilości sił dywersyjnych przeciwnika oraz określenie czasu i miejsca pojawienia się ich na obszarze województwa;
- określenie prawdopodobnych rejonów bazowania sił dywersyjnych;
- przygotowanie sił i środków do obrony przeciwdywersyjnej, mobilizacyjne i przestrzenne /rozmięszczenie w terenie/ rozwinięcie ich;
- inżynierskie przygotowanie obiektów do ochrony i obrony;
- organizacja i kierowanie szkoleniem wszystkich sił przeznaczonych do obrony przeciwdywersyjnej;
- prowadzenie wśród ludności województwa pracy polityczno-propagandowej w celu uodpornienia jej na wszelkie wrogie oddziaływanie psychologiczno-propagandowe;
- opracowanie i stałe uaktualnianie planu obrony przeciwdywersyjnej oraz ścisłe przestrzeganie wykonawstwa ujętych w nim zamierzeń.

W obronie przeciwdywersyjnej wymagana jest ścisła współpraca między komendami Milicji Obywatelskiej województwa i sztabami wojskowymi tych szczebli oraz między poszczególnymi siłami w trakcie wykonywania zadań.

Obrona przeciwdesantowa leży w gestii okręgu wojskowego i on też jest jej głównym organizatorem. Siły województwa znajdujące się w pobliżu rejonu lądowania desantu są w stanie spełnić bardzo poważną rolę w zwalczaniu lądującego przeciwnika. Rola i zadania sił wojewódzkich w zakresie walki z desantem przeciwnika sprowadza się do:

- rozpoznania lądujących sił /ustalenie rejonu, czasu, sił oraz charakteru działania przeciwnika po wylądowaniu/;
- ograniczania manewru przeciwnika poprzez tworzenie zapór przeciwdywersyjnych i wszelkiego rodzaju działań opóźniających;
- chwytania jeńców i przekazywania ich do okręgu wojskowego lub do sztabu jednostki zwalczającej desant;
- udziału wspólnie z wojskami w likwidacji okrążonego desantu przeciwnika;
- samodzielnej likwidacji rozproszonych sił desantu powietrznego przeciwnika.

Zadania zabezpieczające

Do drugiej grupy zadań obrony militarnej realizowanych w województwie zalicza się zadania zabezpieczające.

Mimo zabezpieczającego charakteru tej grupy zadań, mają one niemniej ważne znaczenie. W okresie zagrożenia bezpieczeństwa państwa mają one często znaczenie ogromnej wagi. Od wykonania niektórych zadań zabezpieczających może zależeć cały

przebieg działalności obronnej, szczególnie w początkowym okresie wojny.

Na pierwszy plan w tej grupie zadań wysuwa się organizacyjno-mobilizacyjne rozwinięcie sił obronnych województwa oraz mobilizacja wojsk i sił zmilitaryzowanych wyższych szczebli.

Sprawne rozwinięcie sił obronnych wymaga:

- dokładnego opracowania planów mobilizacyjnych i stałego uaktualniania ich stosownie do potrzeb obronnych danego szczebla kierowania;
- stałego doskonalenia systemu mobilizacyjnego, szczególnie powiadamiania i stawiennictwa powołanych do macierzystych jednostek;
- przestrzegania prostoty działania, unikania wszelkich komplikacji w opracowywanych planach;
- doprowadzenie opracowanego systemu mobilizacyjnego do wiadomości wszystkich organów i osób zainteresowanych;
- ustalenia sposobu przeprowadzenia mobilizacji w skomplikowanych sytuacjach wojennych, a szczególnie w okresie zaskakującego użycia przez przeciwnika broni masowego rażenia;
- zorganizowania elastycznego systemu kierowania przebiegiem mobilizacji.

Zabezpieczenie /przegrupowanie/ przemarszu wojsk to jedno z głównych zadań zabezpieczających.

Do zadań realizowanych w ramach zabezpieczenia przegrupowania wojsk przez siły województwa zalicza się:

- udział w regulacji ruchu włącznie z pilotowaniem

- kolumn w miastach, większych osiedlach, na drogach objazdowych i dojazdach do przepraw;
- osłonę techniczną dróg przemarszu wojsk w celu zapewnienia na nich planowanej przejezdności;
  - pomoc techniczną przegrupowującym się wojskom polegającą na udzielaniu pomocy w naprawie uszkodzonego sprzętu transportowego, a nawet wozów bojowych oraz pomoc w ewakuacji uszkodzonego sprzętu i ochrona środków pozostawionych przez wojsko /chodzi o pojazdy uszkodzone/;
  - udzielanie pomocy materiałowej;
  - udzielanie pomocy medycznej /doraźna pomoc rannym, przyjęcie do szpitali chorych i rannych/;
  - organizowanie przeciwdywersyjnej osłony dróg, szczególnie ochrona newralgicznych obiektów na drogach przemarszu wojsk oraz informowanie wojsk o istniejącej sytuacji wzdłuż dróg marszu;
  - pomoc maszerującym wojskom w likwidacji skutków uderzeń broni masowego rażenia.

Siły obronne województwa udzielają maszerującym wojskom pomocy w zasadzie na swoim macierzystym terenie. Mogą być potrzeby użycia określonych sił województwa poza ich granicami administracyjnymi. W takim przypadku należy uwzględnić odległość i czas manewru oraz zagrożenie ich własnego obszaru. Pomoc sił ratowniczych układu terytorialnego porażonym wojskom nie może odbywać się kosztem ratowania ludności w porażonych miastach, chyba że wśród ludności cywilnej zostało porażone również wojsko. W takich sytuacjach akcja ratowni -

ctwa prowadzona jest wspólnie z ocalałymi siłami maszerującej jednostki wojskowej.

Zabezpieczenie funkcjonowania organów władz województwa

Zabezpieczenie warunków funkcjonowania organom władz zapewnia się poprzez organizację ochrony i obrony stanowisk kierowania.

Na ochronę stanowisk kierowania składa się zespół czynności uniemożliwiających skryte i podstępne przedostanie się do obiektu osób niepowołanych.

Obronę stanowisk kierowania zapewnia się przez wystawianie warty i posterunków ochronnych oraz działanie obserwatorów, podsłuchów, ubezpieczeń, patroli, a także szeregu przedsięwzięć zabezpieczenia inżynieryjnego oraz instalowanie urządzeń sygnalizacji alarmowej.

X Obrona stanowisk kierowania obejmuje przedsięwzięcia uniemożliwiające zbrojne opanowanie obiektu lub wyrządzenie mu istotnych szkód.

Ochrona i obrona stanowisk kierowania zawsze powinna być organizowana w sposób łączny, jako jedno nierozzerwalne działanie. Przewaga elementów ochronnych lub obronnych zależy od dyslokacji obiektu, stopnia zagrożenia oraz posiadanych sił i środków.

X Ponadto należy mieć na uwadze, że oprócz organów władzy istnieje cały aparat administracyjny, który jest realizatorem uchwał podjętych przez

organy władzy i im również należy zapewnić optymalnie dobre warunki pracy i bezpieczeństwa.

5. Obrona cywilna

Obronę cywilną zalicza się do kluczowych dziedzin systemu obronnego państwa. Sposób przygotowania i efekty działania obrony cywilnej mogą mieć wpływ na możliwość biologicznego przetrwania narodu.

Istotą obrony cywilnej jest ochrona człowieka przed skutkami działań wojennych we wszystkich jej przejawach. Polega ona nie tylko na ratowaniu ludzi, którzy padli ofiarą bezpośrednich uderzeń przeciwnika, ale i przywracanie im niezbędnych warunków do życia i przetrwania.

Zadania obrony cywilnej obejmują wiele przedsięwzięć zaleconych do realizacji terenowym organom władzy i administracji oraz organizacjom społecznym - należą do nich:

- przygotowanie i zapewnienie działania systemu powszechnego alarmowania o zagrożeniu z powietrza oraz ostrzegania przed skażeniami i zakazami;
- przygotowanie warunków do zapewnienia ochrony ludności;
- przygotowanie i organizowanie ochrony zakładów pracy i ich produkcji, pomieszczeń i urządzeń użyteczności publicznej, a także ochrony dóbr materialnych i kulturalnych narodu przed środkami rażenia i żywiołowymi siłami przyrody;

- przygotowanie pod względem organizacyjnym i materiałowo-technicznym oraz prowadzenie akcji ratowniczych mających na celu ochronę życia i zdrowia ludzi, usuwanie zniszczeń i odtwarzanie częściowych zdolności funkcjonalnych obiektów.

Ponadto obrona cywilna zajmuje się powszechnym przygotowaniem obronnym społeczeństwa. Powszechna samoobrona zapoznaje szerokie masy społeczeństwa z charakterem i sposobami prowadzenia współczesnej wojny. Stanowi ona część zadań, które każdy obywatel czy grupa ludzi mogą, względnie potrafią wykonać, aby ochronić siebie i swój dobytek przed rażącymi skutkami współczesnej broni. Do czynności tych można zaliczyć ochronę indywidualną polegającą na wykonaniu najprostszych zadań takich, jak: wykonanie najprostszych ukryć przed skażeniami promieniotwórczymi i chemicznymi, zabezpieczenie żywności i paszy oraz udzielanie pomocy medycznej. Problematyka ta jest szczególnie ważna dla środowisk wiejskich, zwłaszcza osiedli rozrzuconych, gdzie ludzie są zdani przeważnie na własne siły.

II. ZADANIA I STRUKTURA ORGANIZACYJNA APARATU KIERUJĄCEGO OBRONĄ WOJEWÓDZTWA

Struktura organizacyjna władz układu terytorialnego w czasie pokoju wynika z konkretnych potrzeb gospodarki i administracji, lecz nie w pełni odpowiada potrzebom wojny. W okresie wojny kierowanie obroną musi zakładać maksymalną prostotę

zarządzania. Niektóre dziedziny i kierunki działalności nabiorą szczególnego znaczenia /np. produkcja zbrojeniowa, prowadzenie walki zbrojnej, ochrona ludności, ratownictwo itp./, inne zaś tracą na znaczeniu. Bazą dla przewidywanej wojennej struktury organizacyjnej jest struktura zarządzania okresu pokojowego. Aparat wojenny nie może stanowić jakiegos nowego organizmu zarządzania, musi on tkwić w strukturze pokojowej. Pewne zmiany w sferze zarządzania wynikające z istoty nowego jakościowo okresu /stanu wojny/ sprowadzać się raczej będą do zwiększenia uprawnień osób funkcyjnych i tych komórek organizacyjnych, które w nowych warunkach nabiorą szczególnego znaczenia. Oczywiście wszystkie zmiany związane z przejściem z pokojowego systemu zarządzania na wojenny muszą być zawczasu opracowane w szczegółach i podane do wiadomości zainteresowanym. Ponadto celem sprawnego przejścia z jednego systemu zarządzania na drugi w czasie pokoju przeprowadza się ćwiczenia zgrywające.

Dla kierowania sprawami obronności na terenie województwa na okres zagrożenia i wojny - w myśl ustawy o powszechnym obowiązku obrony PRL z dnia 21.11.1967 r. - Komitet Obrony Kraju powołuje Wojewódzkie Komitety Obrony /WKO/.

Terenowe komitety obrony zgodnie z ustawą, ustaleniami KOK oraz terenowych komitetów PZPR wykonują w szczególności następujące zadania:

- sprawują nadzór nad realizacją przygotowań obronnych przez podległe komitetom obrony i jednostki organizacyjne;

- ustalają zadania jednostek organizacyjnych w zakresie przygotowań obronnych w czasie pokoju oraz przewidywanych do realizacji w czasie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny;
- zatwierdzają zasady dotyczące organizacji i funkcjonowania jednostek podległych układowi terytorialnemu oraz tych jednostek centralnego podporządkowania, które w czasie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny mają podlegać terenowym komitetom obrony;
- określają zadania w zakresie przygotowania i utrzymania stanowisk kierowania;
- określają zadania obrony cywilnej na swoim terytorium;
- planują i kierują szkoleniem obronnym w terenowych organach pozamilitarnego systemu obronnego;
- rozpatrują i koordynują sprawy wydatków na cele obrony cywilnej;
- rozpatrują sprawozdania z realizacji ustalonych zadań w zakresie obronności.

Skład Wojewódzkiego Komitetu Obrony w myśl uchwały Komitetu Obrony Kraju nr 01/74 z dnia 27 kwietnia 1974 r. jest następujący:

- 1/ przewodniczący - przewodniczący Wojewódzkiej Rady Narodowej /I sekretarz KW PZPR/;
- 2/ pierwszy zastępca - wojewoda, równocześnie szef obrony cywilnej;
- 3/ członkowie komitetu:
  - a/ wyznaczeni przez egzekutywę KW PZPR sekretarze tego komitetu;

- b/ pierwszy zastępca wojewody;
- c/ szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego;
- d/ komendant wojewódzkiej komendy milicji obywatelskiej.

Przewodniczący WKO kieruje pracami komitetu oraz zapewnia realizację decyzji naczelnych organów władzy.

Wojewoda kieruje pracami urzędu wojewódzkiego oraz obroną cywilną poprzez wojewódzki i miejskie inspektoraty obrony cywilnej.

× Członkowie komitetu obrony, poza działalnością związaną z kolegialnym rozpatrywaniem spraw, wykonują również ustalone zadania w zakresie obronności w ramach pełnionych funkcji partyjnych i państwowych.

× Do załatwiania spraw związanych z działalnością WKO, a w szczególności podejmowania czynności zapewniających wykonywanie zadań obronnych, a także obsługi organizacyjnej i prawnej komitetu - w urzędzie wojewódzkim działa na prawach wydziału sekretariat WKO.

× Na czele sekretariatu stoi dyrektor powoływany przez wojewodę za zgodą przewodniczącego WKO.

× Szczegółowy zakres czynności sekretariatu WKO określa przewodniczący komitetu, kierując się ramowym zakresem czynności ustalonym przez Przewodniczącego KOK.

Wojewódzkie sztaby wojskowe podlegają ministrowi obrony narodowej poprzez dowództwa okręgów wojskowych. W sprawach należących do zadań województwa w zakresie obronnym sztab wojskowy ści -

śle współpracuje z komitetem obrony.

✓ Do zakresu działania wojewódzkiego sztabu wojskowego należy:

- opracowanie oceny zagrożenia województwa oraz założeń militarnych do planu obrony cywilnej;
- planowanie ochrony obiektów wojskowych i ważnych z punktu widzenia wojskowego oraz udziału wojsk w walce z dywersją;
- planowanie i koordynacja przedsięwzięć w zakresie zabezpieczenia przegrupowania wojsk przez obszar województwa;
- planowanie mobilizacyjne i kierowanie uzupełnianiem stanów osobowych wojsk oraz koordynowanie prac związanych z przekazaniem środków transportowych, maszyn i urządzeń dla potrzeb obronnych państwa;
- koordynowanie i nadzorowanie przedsięwzięć w zakresie ustalania struktur organizacyjnych, obsady i gotowości do działania jednostek przewidzianych do militaryzacji typu ratowniczego i formacji samoobrony;
- planowanie i koordynowanie zaopatrzenia jednostek zmilitaryzowanych i formacji samoobrony w sprzęt techniczno-wojskowy;
- koordynowanie przedsięwzięć obrony cywilnej na rzecz wojsk;
- planowanie powoływania rezerwistów na ćwiczenia wojskowe;
- rekrutacja kandydatów do wojskowych szkół zawodowych.

Z Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego został wydzielony oddział obrony cywilnej, któremu nadano nazwę „Wojewódzkiej Komendy Obrony Cywilnej”. Wojewódzka Komenda Obrony Cywilnej podlegająca bezpośrednio wojewodzie, planuje i koordynuje wszystkie przedsięwzięcia w zakresie obrony cywilnej, a w szczególności:

- opracowuje przy współudziale wydziałów urzędu wojewódzkiego i WSzW plan obrony cywilnej;
- organizuje akcje ratownicze i kieruje nimi w rejonach porażenia;
- planuje i organizuje system powszechnego alarmowania przed środkami napadu powietrznego przeciwnika i skażeniami;
- planuje i zaopatruje ludność w indywidualne środki obrony;
- planuje i prowadzi szkolenie kadry obrony cywilnej, jednostek ratowniczych i formacji samoobrony;
- nadzoruje prace nad przygotowaniem budowli ochronnych dla ludności;
- organizuje system wykrywania skażeń i zakażeń;
- prowadzi prace związane z rozśrodkowaniem ludności, dóbr materialnych i kulturalnych;
- planuje potrzeby finansowe na rzecz obrony cywilnej.

III. STRUKTURA ORGANIZACYJNA I PRZEZNACZENIE SIĘ OBRONNYCH UKŁADU TERYTORIALNEGO

W myśl ustawy "O powszechnym obowiązku obrony PRL" z dnia 21.11.1967 r. układ terytorialny do wykonania zadań obronnych dysponuje jednostkami wojskowymi, siłami milicji obywatelskiej, jednostkami zmilitaryzowanymi i formacjami samoobrony. Jednostki wojskowe i zmilitaryzowane są zorganizowane na szczeblu województwa, natomiast niższe jednostki administracyjne dysponują wyłącznie siłami milicyjnymi i formacjami samoobrony.

1. Wojsko

Jednostki wojskowe zorganizowane są w:

- ✓ - pułki /brygady/ obrony terytorialnej;
- ✓ - pododdziały ochronno-obronne;
- ✓ - kompanie łączności WKO;
- ✓ - eskadry lotnictwa łącznikowo-rozpoznawczego i sanitarnego.

Pułki /brygady/ obrony terytorialnej

Województwo może posiadać pułk lub brygadę obrony terytorialnej^{x/}. Jednostki te są bezpośrednio podporządkowane wojewódzkim sztabom wojskowym. Na okres wojny niektóre pułki obrony terytorialnej mogą być przeformowane na brygady.

1/ Do czasu przeprowadzenia reformy administracji terenowej każde województwo posiadało pułk lub brygadę obrony terytorialnej.

Pułki /brygady/ obrony terytorialnej przeznaczone są przede wszystkim do prowadzenia akcji ratowniczej w rejonach porażonych bronią masowego rażenia lub innymi środkami niszczenia, mogą być także wykorzystane do ochrony obiektów wojskowych i innych obiektów ważnych z punktu widzenia obronnego - szczególnie w początkowym okresie wojny /do czasu osiągnięcia gotowości do działań przez pododdziały ochronno-obronne/. W razie konieczności mogą być również użyte wspólnie z milicją obywatelską do likwidacji sił dywersyjnych przeciwnika. Ponadto mogą brać udział w wykonywaniu wielu innych zadań na rzecz obrony cywilnej, a zwłaszcza w utrzymaniu porządku, rozśrodkowaniu dóbr materialnych i kulturalnych, odbudowie uszkodzonych urządzeń i budynków itp.

Organizacja pułku /brygady/ jest dla każdego województwa inna i w każdym przypadku zależy od konkretnych potrzeb i możliwości. Główny trzon jednostek stanowią pododdziały piechoty /kompanie piechoty/. Ponadto w skład tych jednostek wchodzi niewielkie pododdziały maszyn inżynierskich, specjalne i obsługi.

Istniejąca struktura organizacyjna jest wciąż doskonalsza i dostosowywana do charakteru wykonywanych zadań.

Pododdziały ochronno-obronne

W województwie w okresie zagrożenia lub początkowego okresu wojny przewiduje się powołać

pododdziały wojskowe do ochrony obiektów wojskowych i ważnych z punktu widzenia obronnego. Pozostałe obiekty ochraniane są przez specjalistyczne pododdziały ochrony obiektów.

Ilość i wielkość pododdziałów ochrony obiektów dla każdego województwa jest inna i każdorazowo zależy od ilości wytypowanych do ochrony obiektów.

Najbardziej typowym pododdziałem dla województwa są bataliony lub kompanie ochrony obiektów. Pododdziały te bezpośrednio podlegają szefowi wojewódzkiego sztabu wojskowego.

Pododdziały łączności WKO

Do czasu przeprowadzenia reformy administracji terenowej województwa posiadały kompanię łączności dla zapewnienia łączności wojewódzkiemu komitetowi obrony z przełożonym, podwładnymi i dla łączności wewnątrz WKO. Kompania łączności bezpośrednio podlega szefowi Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego. Składała się z: plutonu łączności radiowej, plutonu łączności przewodowej, plutonu łączności środkami ruchomymi oraz drużyny obsługi. Kompania liczy 70-100 ludzi. Po reorganizacji pododdziały łączności WKO mają być scentralizowane jako jednostki dyspozycyjne KOK i będą wykorzystywane do zabezpieczenia łączności w systemie polowych stanowisk kierowania.

Eskadry lotnictwa łącznikowo-rozpoznawczego i sanitarnego

W szeregu województw przewiduje się powo-
żanie eskadry łącznikowo-rozpoznawczej i sanitarnego
nej w składzie czterech kluczy: dwa klucze łączni-
kowo-rozpoznawcze, jeden ewakuacji sanitarnej i
jeden rozpoznania skażeń. Bazę organizacyjno-mobi-
lizacyjną eskadry lotniczej stanowią aerokluby
oraz Lotnicze Zespoły Sanitarne i Lotnicze Zespoły
Usług Agrotechnicznych.

2. Milicja Obywatelska /MO/

Milicja obywatelska występuje w układzie te-
rytorialnym na wszystkich szczeblach administracji
państwowej tj. na szczeblu gminy, województwa i
kraju, w formie posterunków, komisariatów, komend
i manewrowych /zwartych/ jednostek odwodowych.
W układzie terytorialnym jednostki odwodowe orga-
nizuje się na szczeblu województwa powołując od-
działy manewrowe milicji obywatelskiej /OMMO/ w
sile od batalionu do pułku.

Jednostki manewrowe MO mogą być wykorzystane
do ochrony niektórych ważnych obiektów i osób funk-
cyjnych, zwalczania samodzielnie lub we współdzia-
łaniu z innymi pododdziałkami sił dywersyjnych prze-
ciwnika, udziału w zwalczaniu desantów powietrz-
nych i morskich, ochrony opuszczonego mienia pań-
stwowego, spółdzielczego i prywatnego oraz regula-
cji ruchu na trasach przegrupowania wojsk.

3. Oddziały zmilitaryzowane

Na podstawie uchwały Komitetu Obrony Kraju nr 02/70 z dnia 24 marca 1970 roku niektóre siły i środki cywilne podlegają na okres wojny militarzacji. Równocześnie uchwała ta określa podstawowe zasady organizacji oddziałów zmilitaryzowanych, ich formowania, wyposażenia, zaopatrzenia, szkolenia, podległości i kompetencji. Oddziały zmilitaryzowane organizowane są na bazie tych oddziałów i jednostek administracji państwowej i gospodarki narodowej, które przewidziane są do militarzacji. Organizacja i wyposażenie oddziałów zmilitaryzowanych uzależnione są od stanu przedsiębiorstw macierzystych /instytucji/, stanowiących organizacyjno-mobilizacyjną bazę formowania, a także od możliwości zapewnienia samodzielnej pracy w warunkach polowych.

Oddziały zmilitaryzowane na zarządzenie właściwych organów podlegają skoszarowaniu, mogą być także umundurowane i uzbrojone.

W układzie terytorialnym oddziały zmilitaryzowane występują na szczeblu województwa, których ilość i wielkość określa przewodniczący Wojewódzkiego Komitetu Obrony. Są to oddziały zmilitaryzowane w zasadzie typu ratowniczego, jak: zmilitaryzowane oddziały pierwszej pomocy medycznej, zmilitaryzowane oddziały ratownictwa technicznego, zmilitaryzowane oddziały odkażania i dezaktywacji, zmilitaryzowane oddziały wydobywania wody, oddziały straży pożarnej, pododdziały zaopatrywania i obsługi.

a/ Zmilitaryzowane oddziały pierwszej pomocy medycznej /ZOPPM/

Zmilitaryzowane oddziały pierwszej pomocy medycznej organizowane są na bazie szpitali, przy - chodni, stacji pogotowia ratunkowego, średnich szkół medycznych, sanatoriów, szpitali klinicznych akademii medycznych, instytutów medycznych, jak i ich zakładów teoretycznych.

ZOPPM jest jednostką ruchomą służby zdrowia przeznaczoną do udzielania pomocy lekarskiej i chirurgicznej dla 400-500 chorych i porażonych /skażonych/ na dobę w sytuacji kiedy w stosunku do ogólnej liczby poszkodowanych: lekko ranni stanowią 40 %, średnio ranni 30 % i ciężko ranni 30 %. Jeżeli liczba lekko rannych znacznie przeważa lub gdy zakres udzielania pomocy ogranicza się tylko do pomocy lekarskiej, liczba osób, którym udzielono pomocy może wzrosnąć do 1000 osób.

ZOPPM może być również użyty do wzmocnienia najbliższego szpitala lub ze względu na posiadanie stosunkowo liczego własnego personelu fachowego i wyposażenia materiałowego - jako tymczasowa stacjonarna jednostka szpitalna do hospitalizacji około 200 rannych. Ponadto oddział ten może sprawować nadzór nad szpitalnymi miejscami zastępczymi.

W skład zmilitaryzowanego oddziału pierwszej pomocy medycznej wchodzi:

- pluton przyjęć i segregacji w składzie: drużyna przyjęć i segregacji, zespół zabiegów sanitarnych i dezaktywacji, drużyna sanitarna /dwie sekcje/;

- pluton medyczny w składzie: drużyna operacyjno - opatrunkowa, zespół reanimacyjny, drużyna szpitalna;
- drużyna ewakuacyjna;
- laboratorium polowe;
- drużyna zaopatrzenia medycznego;
- drużyna gospodarcza.

Stan osobowy zmilitaryzowanego oddziału pierwszej pomocy medycznej wynosi 111 osób.

Ogólny nadzór nad organizacją ZOPPM w województwie, niezależnie od bazy na jakiej są one formowane, sprawuje dyrektor wydziału zdrowia i opieki społecznej urzędu wojewódzkiego.

Do zakresu pracy ZOPPM należy: pełne lub częściowe rozwijanie urządzeń medycznych w rejonie masowego rażenia, przejmowanie porażonych oraz przeprowadzanie kontroli dozymetrycznej i dezaktywacji, udzielanie rannym, chorym i porażonym pomocy lekarskiej w zakresie ograniczonym do wskazań życiowych, zapewnienie krótkotrwałej hospitalizacji ciężko poszkodowanym i niezdolnym do dalszej ewakuacji, czasowa izolacja zakaźnie chorych do czasu ewakuacji ich do właściwych zakładów leczniczych, zapewnienia poszkodowanym wyżywienia oraz przygotowanie ich do dalszej ewakuacji.

b/ Zmilitaryzowane oddziały ratownictwa technicznego /ZORT/

Zmilitaryzowane oddziały ratownictwa technicznego organizuje się na bazie przedsiębiorstw

budowlanych, remontowo-budowlanych, montażowo-budowlanych, instalacji elektrycznych, instalacji sanitarnych i ogólnych. Województwo w zależności od potrzeb i możliwości może posiadać kilka ZORT jednego lub kilku typów.

W skład zmilitaryzowanego oddziału ratownictwa technicznego /typ ogólny/ wchodzi:

- kierownictwo wraz z sekretariatem technicznym;
- grupa rozpoznania i łączności w składzie: sekcji dozymetrycznej, sekcji łączności radiowej i sekcji łączności telefonicznej;
- grupa sprzętu ciężkiego;
- pięć grup ratownictwa technicznego, każda grupa w składzie: brygady murarskiej, brygady ciesielskiej i brygady uniwersalnej;
- pięć grup pomocniczych, każda grupa w składzie czterech sekcji;
- pododdział gospodarczy i zaopatrzenia w składzie: sekcja administracyjna i finansowa, dział zaopatrzenia, hotel robotniczy, ambulatorium i kuchnia.

Stan osobowy zmilitaryzowanego oddziału ratownictwa technicznego /typ ogólny/ wynosi 756 ludzi.

Do zadań ZCRT należy: prowadzenie akcji ratowniczych w rejonie porażonym /szczególnie wydobywanie ludzi z zasypanych schronów i szczelin/, lokalizacja uszkodzeń oraz dokonywanie doraźnych napraw w sieciach i urządzeniach gospodarki komunalnej oraz innych prac związanych z prowadzeniem akcji ratowniczej, dokonywanie doraźnych napraw

lub rozbiórek budowli grożących zawaleniem, budowa ukryć zabezpieczających.

ZORT typu ogólnego może w ciągu doby wydobyć ludzi z 50-60 ukryć zabezpieczających lub z 20-30 schronów.

Zmilitaryzowane oddziały ratownictwa technicznego innych typów mogą liczyć od 100-500 ludzi.

✓ c/ Zmilitaryzowane oddziały odkażania i dezaktywacji /ZOOiD/

Są organizowane przez urzędy wojewódzkie na bazie przedsiębiorstw gospodarki komunalnej w oparciu o wytyczne ministerstwa gospodarki terenowej i ochrony środowiska.

ZOOiD w swoim składzie może posiadać:

- grupy kontroli dozymetrycznej;
- grupy rozpoznania skażeń;
- grupy odkażania i dezaktywacji;
- grupy rozwinięcia i eksploatacji polowych punktów odkażania;
- grupy zabezpieczenia materiałowego.

Stan osobowy ZOOiD wynosi 172-184 ludzi.

Do podstawowych zadań ZOOiD należy: prowadzenie rozpoznania skażeń powstałych w wyniku użycia przez nieprzyjaciela broni jądrowej, chemicznej i biologicznej; ustalenie mocy dawki promieniotwórczej lub stężenia bojowych środków trujących /BST/ w rejonach, w których prowadzi się prace ratownicze; wyszukiwanie i oznaczanie dróg obejścia terenów skażonych; prowadzenie dezaktywacji, odkażania,

dezynfekcji i dezynsekcji terenu, transportu, sprzętu i urządzeń; budowa nowych polowych punktów odkażania i dezaktywacji oraz wykonywania innych prac związanych z lokalizacją i likwidacją skutków uderzenia bronią masowego rażenia.

ZOOiD w rejonie skażeń może działać w całości, wykonując zadania na jednym odcinku lub w rozproszeniu /poszczególne grupy na oddzielnych odcinkach skażonego terenu/. W każdej sytuacji praca ZOOiD będzie koncentrowała się przede wszystkim na głównych odcinkach skażonego terenu. Wydajność pracy poszczególnych zespołów ZOOiD, jak również oddziału w całości jest trudna do określenia ze względu na ilość czynników mających wpływ na tok wykonywanej pracy.

d/ Zmilitaryzowane oddziały wydobywania wody /ZOWW/.

Zmilitaryzowane oddziały wydobywania wody organizowane są na szczeblu województwa, na bazie przedsiębiorstw zaopatrzenia rolnictwa i wsi w wodę podległych Zjednoczeniu Przedsiębiorstw Elektryfikacji i Zaopatrzenia Rolnictwa i Wsi w Wodę, wchodzące w skład Ministerstwa Rolnictwa.

Zmilitaryzowany oddział wydobywania wody składa się z:

- dowództwa oddziału;
- 3-4 kierownictw robót;
- 15-20 brygad roboczych;
- bazy materiałowo-technicznej.

Stan osobowy ZOWW wynosi około 470 ludzi.

Dopuszcza się organizowanie ZOWW zróżnicowanych pod względem wielkości w poszczególnych województwach. Zależy to głównie od realnych możliwości właściwego przedsiębiorstwa, jak również od stanu zaopatrzenia województwa w wodę oraz od skali zagrożenia województwa.

Podstawowymi komórkami organizacyjnymi ZOWW są brygady robocze. Są one zdolne do samodzielnego wykonywania zadań zarówno w zakresie budowy nowych ujęć /studni/, jak i przeprowadzania odbudowy i remontów studni uszkodzonych. Mogą one również przeprowadzać remonty określonych odcinków uszkodzonej sieci wodociągowej.

Brygady robocze dzielą się na dwa typy:

- pierwszy typ - brygada robocza wyposażona w sprzęt wiertniczy, za pomocą którego można wykonać odwierty do głębokości 160 m;
- drugi etap - brygada robocza wyposażona w zestaw sprzętu do wykonania studni typu „abisynka”.

e/ Oddziały straży pożarnej

Oddziały straży pożarnej organizowane są na bazie istniejących zawodowych i ochotniczych oddziałów straży. Oddziały te zorganizowane są w bataliony, kompanie, plutony i sekcje.

Województwo może posiadać 3-5 a nawet więcej kompanii straży pożarnej. Ilość i wielkość kompanii każdorazowo zależy od konkretnych możliwości województwa i potrzeb. Każda kompania składa się z 3-4 plutonów pożarniczych, a te z kolei z sekcji.

W wyposażeniu sekcji znajduje się jeden wóz gaśniczy. Skład osobowy kompanii wynosi około 120 ludzi.

Wojewódzkie kompanie straży pożarnej stanowią oddział przewodniczącego WKO i mogą być wykorzystane w całości lub częściami na korzyść porażonego obiektu. Zadaniem kompanii jest lokalizacja i likwidacja pożarów powstałych wskutek użycia przez nieprzyjaciela broni jądrowej i środków zapalających oraz ratowanie ludzi i mienia z rejonów objętych lub zagrożonych pożarami. W wyposażeniu kompanii znajduje się typowy sprzęt pożarniczy będący aktualnie w posiadaniu straży pożarnych.

Taktyczno-bojowe możliwości oddziałów pożarniczych są uzależnione od:

- odległości punktu czerpania wody od pożaru;
- różnicy wzniesień między punktem czerpania wody a stanowiskami gaśniczymi i ilością skutecznych prądów wody;
- rodzaju sprzętu pożarniczego i jego stanu technicznego.

W przybliżeniu taktyczne możliwości jednostek pożarniczych wynoszą:

- dla sekcji gaśniczej 30-60 m odcinka gaśniczego;
- dla plutonu gaśniczego 80-280 m odcinka gaśniczego;
- dla kompanii 480-1600 m odcinka gaśniczego;
- dla batalionu 1440-4800 m odcinka gaśniczego.

Szerokość odcinka gaśniczego zależy od rodzaju prowadzonej akcji gaśniczej określanej jako natarcie, obrona, osłona. Najmniejsze odcinki gaśnicze

cze pododdziały otrzymują w natarciu, a największe w osłonie.

4. Formacje samoobrony

Formacje samoobrony są to niewojskowe oddziały, grupy i komendy przeznaczone do realizacji zadań związanych z przygotowaniem i zapewnieniem samoobrony w zakładach pracy, gminach i miastach.

Do zadań formacji samoobrony należy:

- realizacja prac organizacyjnych, szkoleniowych, technicznych i innych mających na celu przygotowanie formacji samoobrony do wykonywania zadań ochronno-ratowniczych, przewidzianych na czas zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
- udział w przygotowaniu samoobrony zakładu pracy, gminy, miasta;
- ochrona ludności /pracowników/ w zakładach pracy, gminach, miastach oraz mienia społecznego i indywidualnego przed działaniem przeciwnika, likwidacja powstałych w wyniku tych działań szkód oraz niesienie pomocy poszkodowanym;
- udział w utrzymaniu porządku publicznego oraz ochronie i obronie określonych obiektów przed działalnością dywersyjno-sabotażową przeciwnika i inną wrogą działalnością;
- szkolenie w ramach obowiązku służby w formacjach samoobrony osób, którym nadano przydziały organizacyjno-mobilizacyjne;
- udział w zapobieganiu i zwalczaniu skutków klęsk żywiołowych i katastrof.

Zakres i sposób przygotowania formacji samoobrony oraz ich wielkość i struktura organizacyjna zależą od potrzeb i warunków miejscowych, a w szczególności od charakteru miejscowości /zakładu pracy/, ilości mieszkańców /pracowników/, stopnia zagrożenia oraz wrażliwości miejscowości /zakładu/ na oddziaływanie przeciwnika, jak również od ilości technicznych urządzeń i sprzętu, stanowiących bazy organizacyjne i wyposażenia formacji samoobrony.

Ogólne kierownictwo nad formacjami samoobrony sprawuje minister obrony narodowej przez Inspektorat Obrony Cywilnej. W formacjach samoobrony tworzy się służby: medyczno-sanitarne, weterynaryjne, rozpoznania, odkażania i dezaktywacji, przeciwpożarowe, ratownictwa technicznego, porządkowo-ochronne, schronowe, łączności i alarmowania, żywnościowe i inne w zależności od miejscowych potrzeb. Poszczególne służby składają się z sekcji /posterunków/, drużyn lub plutonów. Najmniejszą jednostką organizacyjną służb jest sekcja, a w niektórych służbach również posterunek. Trzy do pięciu sekcji /posterunków/ stanowi drużynę, a trzy do pięciu drużyn stanowi pluton. Plutony w składzie oddziałów samoobrony organizuje się wtedy, gdy na danym terenie istnieją odpowiednio duże bazy organizacyjne i zachodzi potrzeba zorganizowania dla potrzeb samoobrony większych pododdziałów służb.

Do służby w formacjach samoobrony można przeznaczyć: poborowych mężczyzn, kobiety w wieku

18-24 lat poddane obowiązkowi stawienia się do poboru, żołnierzy rezerwy, osoby które nie podlegają obowiązkowi służby wojskowej /mężczyźni i kobiety/ - do końca roku kalendarzowego, w którym kończą 60 lat życia - jeżeli są zdolne do służby w formacjach samoobrony /załącznik nr 2 do zarządzenia MOI nr 3 z dnia 15.1.1973 r./.

W skład oddziałów samoobrony wchodzi: komendant oddziału, zastępcy komendanta, służby określonych specjalności, sztab oddziału i zespół polityczno-propagandowy.

Do formacji samoobrony zalicza się: specjalistyczne, terenowe i zakładowe oddziały, grupy i komendy samoobrony.

a/ Specjalistyczne oddziały samoobrony /SOS/ tworzy się na wszystkich szczeblach administracji państwowej jako oddziały typu ratowniczego, odbudowy, porządkowo-ochronne, transportowe itp. W układzie terytorialnym występują w zasadzie oddziały ratownicze, jak: oddziały pierwszej pomocy medycznej, oddziały ratownictwa technicznego, oddziały odkażenia i dezaktywacji.

Oddziały pierwszej pomocy medycznej /OPPM/ są ruchomymi jednostkami służby zdrowia przeznaczonymi do udzielania pierwszej pomocy lekarskiej porażonym, rannym i chorym. Skład osobowy OPPM jest na stałe zatrudniony w jednostkach służby zdrowia lecznictwa otwartego i zamkniętego, a jedynie okresowo na czas poszczególnych akcji działa w ramach

OPPM i po ich zakończeniu powraca do swoich zakładów.

OPPM może średnio w ciągu doby udzielić pomocy 300-400 poszkodowanym, przy ograniczeniu czynności do minimum pomocy może udzielić 400-500 poszkodowanym.

Na czele OPPM stoi dowódca - lekarz. Oddział składa się z:

- dowództwa;
- drużyny przyjęć i segregacji w składzie: zespołu przyjęć i segregacji, zespołu zabiegów sanitarnych i dezaktywacji;
- drużyny ewakuacyjnej;
- drużyny opatrunkowej.

Stan osobowy OPPM wynosi 36 ludzi.

Do zakresu pracy OPPM należy: rozwijanie punktów pierwszej pomocy medycznej w pobliżu rejonu masowego porażenia, przeprowadzanie kontroli dozymetrycznej i dezaktywacji, udzielanie pomocy lekarskiej rannym, chorym i porażonym oraz zapewnienie im odpowiednich warunków bytowych do czasu ewakuacji do ZOPPM lub szpitali.

Podstawowym zadaniem OPPM jest rozwinięcie punktu medycznego i udzielenie w nim pierwszej pomocy lekarskiej. Aby udzielana pomoc była jak najbardziej celowa z punktu widzenia uratowania największej liczby porażonych, konieczna jest sprawna segregacja, dobra organizacja pracy i dostosowanie zakresu pomocy medycznej do proporcji liczby poszkodowanych i do własnych możliwości punktu.

Oddziały ratownictwa technicznego /ORT/ organizuje się na bazie przedsiębiorstw budowlanych, remontowo-budowlanych i montażowo-budowlanych.

W skład ORT może wchodzić:

- 3-5 drużyn remontowo-budowlanych /każda drużyna w składzie 2-5 sekcji/;
- drużyna remontowo-budowlana ze sprzętem ciężkim;
- 1-2 drużyny drogowe;
- sekcja kontroli napraw;
- sekcja rozpoznania inżynierskiego;
- sekcja zaopatrzenia.

Stan osobowy ORT może wynosić od 200 do 500 ludzi.

ORT wykorzystuje się do prowadzenia akcji ratowniczej w rejonie porażenia - samodzielnie lub z innymi siłami ratowniczymi - do torowania drogi do rejonu porażenia, wydobywania ludzi z zagruzowanych budowli ochronnych, zabezpieczenia budynków grożących zawaleniem i lokalizacji skutków uszkodzeń sieci i urządzeń gospodarki komunalnej.

Oddziały odkażania i dezaktywacji /OOiD/ organizuje się na bazie miejskich /osiedlowych/ przedsiębiorstw gospodarki komunalnej, a w szczególności miejskich przedsiębiorstw robót ogrodniczych, zieleni miejskiej oraz przedsiębiorstw oczyszczania miast i osiedli. Są one przeznaczone do prowadzenia rozpoznania skażeń oraz odkażania, dezaktywacji i dezynfekcji.

OOiD może liczyć około 120 ludzi. Jeżeli brak jest bazy organizacyjnej do powołania OOiD w pełnym składzie, to może mieć on mniejszy stan osobowy.

Możliwości OOiD są trudne do określenia ze względu na ich zależność od bardzo wielu czynników mających wpływ na tok prowadzonej akcji ratowniczej.

Oprócz podanych, najczęściej występujących specjalistycznych oddziałów samoobrony mogą być organizowane oddziały wynoszenia poszkodowanych, oddziały łączności radiowej, ochrony obiektów i inne w zależności od konkretnych możliwości i potrzeb.

b/ Terenowe oddziały samoobrony /TOS/ tworzy się w gminach, miastach i dzielnicach miast. W każdej gminie tworzy się od jednego do trzech TOS, a w miastach i dzielnicach miast - odpowiednią ilość oddziałów, w zależności od potrzeb i od liczby osób podlegających obowiązkowi służby w formacjach samoobrony. TOS nie może liczyć mniej niż 100 osób i więcej niż 500 osób. TOS powinien grupować osoby zamieszkałe na danym terenie lub zatrudnione w zakładach pracy na terenie działania TOS, w których nie tworzy się zakładowego oddziału samoobrony lub zakładowej grupy samoobrony.

Komendant TOS podlega: w gminie -naczelnikowi gminy; w mieście - naczelnikowi /prezydentowi/ miasta lub dzielnicy. Jeżeli w gminie, mieście lub dzielnicy została utworzona komenda samoobrony, komendant TOS podlega bezpośrednio terenowemu komendantowi samoobrony.

c/ Zakładowe oddziały samoobrony /ZOS/ tworzy się w przedsiębiorstwach, urzędach, instytucjach, szkołach i innych placówkach oświatowo - wychowawczych zatrudniających stale na miejscu co najmniej

300 pracowników, a w zakładach, w których praca odbywa się w systemie zmianowym, co najmniej 150 pracowników na najliczniejszej zmianie. W zakładach pracy, w których przewidziane jest zawieszenie produkcji na czas wojny, można nie tworzyć ZOS lub utworzyć oddział o zmniejszonym stanie osobowym wyłącznie do ochrony zakładu w początkowym okresie wojny. ZOS nie może liczyć mniej niż 50 osób i więcej niż 500 osób. Dwa lub więcej ZOS tworzy się w tych zakładach pracy, w których: istnieje konieczność utworzenia dwu lub więcej oddziałów z uwagi na oddzielną lokalizację poszczególnych działów lub części zakładu, a także ze względu na prace w tym zakładzie w systemie zmianowym; istnieje możliwość utworzenia więcej oddziałów ze względu na posiadane zasoby materiałowo-techniczne i znaczną liczbę pracowników.

Komendant ZOS podlega bezpośrednio kierownikowi zakładu pracy lub - w przypadku utworzenia komendy samoobrony - bezpośrednio zakładowemu komendantowi samoobrony.

d/ Grupy samoobrony tworzy się w miejscowościach i zakładach pracy, gdzie nie ma warunków do organizacji TOS lub ZOS. W miejscowościach mogą być utworzone blokowe grupy samoobrony /BGS/, których terenem działania powinny być duże, pojedyncze, wolno stojące budynki /wieżowce, punktowce itp./ lub zespół mniejszych budynków mieszkalnych w mieście, gminie /wsi/.

W zakładach pracy mogą być organizowane zakładowe grupy samoobrony /ZGS/.

Skład osobowy BGS i ZGS nie może być mniejszy niż 10 osób i większy niż 50 osób.

W zakładach pracy podległych ministerstwu Łączności oraz organizacjom spółdzielczym można tworzyć ZGS o składzie mniejszym niż 10 osób.

e/ Komendy samoobrony organizuje się w wypadku istnienia w gminie lub zakładzie pracy więcej niż jednego oddziału samoobrony i gdy zachodzi potrzeba koordynacji działania tych oddziałów lub grup.

Oprócz sił i środków własnych na terytorium województwa /gminy/ mogą być użyte siły i środki szczebli nadrzędnych i sąsiadów. Ze szczebla okręgu wojskowego mogą działać: pułki wojsk obrony wewnętrznej, dywizje rezerwowe, nadmorskie brygady WOP, pułki /bataliony/ szkolne i zapasowe, ośrodki szkolenia, szkoły oficerskie i podoficerskie różnych specjalności, pododdziały OPBMR, inżynierijno-saperskie, budowlane itp.

Siły i środki okręgu wojskowego mogą udzielać województwu lub po uzgodnieniu z województwem bezpośrednio dla miasta /gminy/ pomocy w zakresie: rozpoznania skażeń i likwidacji skutków użycia przez nieprzyjaciela broni masowego rażenia i środków klasycznych; zwalczania dywersji, ochrony i obrony obiektów wojskowych oraz utrzymania porządku publicznego.

Województwa /miasta, gminy/ położone na wybrzeżu morskim mogą korzystać z pomocy sił i środków marynarki wojennej. Będą to jednostki pływające /Flotylla Obrony Wybrzeża/, pododdziały szkolne,

ochrony i obsługi baz morskich, artylerii nadbrzeżnej, OPBMR itp. Siły i środki marynarki wojennej mogą udzielać układowi terytorialnemu pomocy w tym samym zakresie co siły i środki okręgu wojskowego. Użycie ich jest możliwe na linii brzegowej lub na obszarze bezpośrednio do niej przyległym.

Na terytorium kraju istnieje określony system obrony powietrznej kraju /OPK/ oraz odpowiednie siły i środki tego systemu, jak: lotnictwo myśliwskie, artyleria przeciwlotnicza /rakietowa i lufo - wa/, oddziały rozpoznania radiolokacyjnego i przeciwdziałania radioelektronicznego. Siły te realizując zadania szczebla centralnego osłaniają jednocześnie obiekty lub rejony położone na obszarze województwa przed napadem powietrznym i prowadzą rozpoznanie radiolokacyjne. Wyniki tego rozpoznania wykorzystuje się w układzie terytorialnym do alarmowania o zagrożeniu środkami napadu powietrznego.

Ze szczebla centralnego na obszarze województwa /miasta- gminy/ mogą udzielać pomocy zmilitaryzowane oddziały pierwszej pomocy medycznej, ratownictwa technicznego, odbudowy dróg, mostów, linii i urządzeń łączności, portów i urządzeń rzecznych, linii i urządzeń kolejowych, obiektów przemysłowych, linii i urządzeń energetycznych, utrzymania dróg wodnych itp.

Oprócz wymienionych sił na korzyść układu terytorialnego istnieje możliwość działania wojsk operacyjnych czasowo przebywających na obszarze kraju.

IV. ZASADY I ZAKRES PLANOWANIA OBRONNEGO W UKŁADZIE TERYTORIALNYM

1. Ogólne zasady planowania

Planowanie - bez względu na warunki prowadzenia obrony w układzie terytorialnym i czasu, jakim dysponuje się na przygotowanie - wynika z potrzeby możliwie najskuteczniejszego użycia sił i środków.

Zasadniczym celem planowania obronnego jest ustalenie, przygotowanie i skoordynowanie przedsięwzięć organizacyjnych i rzeczowych zapewniających stałą gotowość do wykonania zadań obronnych w każdym czasie i we wszystkich okolicznościach. Planowanie obronne jako element kompleksowego planowania jest ściśle powiązane z planowaniem politycznym i gospodarczym.

Planowanie obronne dzieli się na:

- bieżące planowanie obronne;
- perspektywiczne planowanie obronne.

Bieżące planowanie obronne obejmuje prace planistyczne, w których za punkt wyjścia przyjmuje się istniejącą sytuację polityczno-militarną, stan gotowości aktualnie istniejących sił i środków oraz zdolności przejścia na wojenny system funkcjonowania. Dlatego też aktualnie obowiązujące plany obronne muszą być okresowo korygowane /unacześniane/ ze względu na zachodzące zmiany w układzie sił i możliwości własne. Każda kolejna aktualizacja planów bieżących w pewnym sensie przybliża ich treść do przewidywań zakładanych w planach perspektywicznych.

Bieżące planowanie obronne polega na:

- ustaleniu ogólnych celów działania i zadań obronnych wynikających z bieżącej oceny rozwoju sytuacji operacyjnej, zagrożenia, stanu gotowości sił i środków oraz zdolności przejścia na wojenny system funkcjonowania;
- podziale sił i środków do wykonania zadań szczegółowych i doprowadzeniu tych zadań do wykonawców;
- określeniu najbardziej racjonalnego systemu zarządzania i kierowania w okresie pokoju, zagrożenia i wojny.

W perspektywicznym planowaniu obronnym przyjmuje się za podstawę sytuację przewidywaną stosownie do realnie istniejących perspektywicznych planów rozwoju gospodarczego. Plany perspektywiczne opracowuje się cyklicznie na zasadach obowiązujących w planowaniu gospodarczym w skali państwa tj. z perspektywą pięcioletnią i dwudziestoletnią. Planowanie bliższe /pięcioletnie/ powinno być bardziej szczegółowe i konkretne. Konieczność obronnego planowania perspektywicznego wynika z nieustannego rozwoju charakteru i form zagrożenia zaplecza, systematycznego rozwoju potencjału ekonomicznego i militarne go oraz związanych z tym wzrostem możliwości obronnych. Czynniki te powodować będą de zaktualizację planów obronnych i związaną z tym stałą potrzebę wnoszenia do nich poprawek.

Perspektywiczne planowanie obronne polega na:

- przewidywaniu charakteru zagrożenia;

- analizie możliwości obronnych z punktu widzenia perspektyw rozwoju i znaczenia gospodarczego;
- opracowaniu założeń i postulatów w zakresie obronnym;
- ustaleniu wieloetapowych zadań rozwoju sił i środków obronnych;
- analizie rozwoju systemu obronnego w świetle możliwości ewentualnego przeciwnika.

Planowanie obrony w układzie terytorialnym jest procesem ciągłym i stanowi twórczą, organizacyjną i techniczną działalność komitetów obrony ~~oraz sztabów wojskowych~~ *inspektoratów obrony cywilnej*. Dlatego też sprowadzanie planowania do aktu jednorazowego lub też utożsamianie go z opracowaniem określonego dokumentu nie odpowiada rzeczywistości i wypacza pojęcie planowania. Na planowanie składa się bowiem określona działalność obejmująca szczegółowe ustalenia i sprecyzowania wszystkich problemów związanych z przygotowaniem oraz prowadzeniem obrony w układzie terytorialnym i wyrażenie tego w formie jednego lub kilku dokumentów /planów/.

Proces planowania wymaga rozpatrzenia i rozstrzygnięcia szeregu problemów, które w ostatecznym wyniku decydują o optymalnym wykorzystaniu w danych warunkach posiadanych sił i środków. Istotnym czynnikiem w planowaniu jest określenie warunku, który w pierwszej kolejności musi być spełniony, aby inne elementy konieczne do realizacji celu można było urzeczywistnić. Wyszukanie go daje pewność, że planowanie będzie właściwe.

W wyniku planowania powstaje plan, który powinien być celowy /osiągnięcie zamierzonego celu/, wewnętrznie zgodny /wykonalny/, giętki /elastyczny/, całościowy i komunikatywny. Postulaty te powinny być uwzględniane w pracy każdego zespołu planującego.

2. Planowanie obrony w układzie terytorialnym

Podstawę do planowania obronnego stanowią wytyczne Komitetu Obrony Kraju, wytyczne właściwego terytorialnie okręgu wojskowego oraz własne potrzeby i możliwości.

Na podstawie tych danych wypracowuje się zamiar obrony, w którym przedstawiona jest pełna koncepcja rozwiązania zadań politycznych, militarnych, gospodarczych, obrony cywilnej oraz utrzymania porządku i bezpieczeństwa publicznego. Zamiar powinien określać sposoby realizacji zadań obronnych zarówno w okresie pokoju, zagrożenia i wojny, a także niezbędne siły i środki dla ich wykonania.

Przed przystąpieniem do wypracowania zamiaru obrony i opracowania planów obronnych, powinno się zgromadzić niezbędne dane dotyczące charakteru brońonego obszaru, posiadanych sił i środków, zasobów osobowych i materiałowych itp., a także potrzeb obronnych. Ważną czynnością w tym czasie jest przeprowadzenie topograficznego i operacyjnego rozpoznania terenu.

Podczas opracowania zamiaru obrony powinno się rozpatrzyć:

a/ zadania nakazane przez szczebel nadrzędny oraz

- przewodniczącego terenowego komitetu obrony;
- b/ położenie geograficzno-fizyczne, operacyjne przygotowanie terenu i warunki demograficzne;
  - c/ zagrożenie bronionego obszaru;
  - d/ współzależność sąsiadów w realizacji zadań obronnych;
  - e/ siły własne, organizację dowodzenia i łączności.

Analiza zadań polega na:

- zrozumieniu ich istoty i treści;
- podziale na grupy według ważności oraz czasu i kolejności realizacji.

W ocenie położenia geograficzno-fizycznego, operacyjnego przygotowania terenu i warunków demograficznych rozpatruje się:

- położenie bronionego obszaru w stosunku do przeciwnika, sąsiadów i całego kraju oraz w stosunku do kierunków rozwinięcia i działania wojsk operacyjnych;
- ukształtowanie terenu /rzeźba terenu/;
- gleby i grunty;
- warunki hydrograficzne /rzeki, jeziora, obszary podmokłe i bagienne itp./;
- szatę roślinną /zalesienie/;
- warunki klimatyczno-meteorologiczne;
- obiekty i urządzenia wojskowe oraz ważne z wojskowego punktu widzenia;
- warunki komunikacyjne /drogi samochodowe, kolejowe, wodne śródlądowe, rurociągi, sieć łączności itp./;
- strukturę narodowościową, klasowo-społeczną i wyznaniową;

- sieć osadniczą i warunki sanitarno-epidemiologiczne.

Oceniając zagrożenie rozpatruje się ewentualne oddziaływanie nieprzyjaciela na broniony obszar:

- bronią masowego rażenia i środkami klasycznymi;
- desantami powietrznymi i morskimi /dotyczy obszarów nadmorskich/;
- siłami specjalnego przeznaczenia;
- oddziaływaniem psychologicznym.

W ocenie sąsiadów rozpatruje się ich wpływ na organizację obrony.

Ocena sił własnych polega na:

- konfrontacji zadań z posiadanymi siłami i środkami;
- rozważeniu możliwości rozwoju i rozbudowy sił obronnych;
- wypracowaniu ogólnej koncepcji wykorzystania sił i środków;
- ustaleniu koncepcji dowodzenia i łączności.

W wyniku przeprowadzonej pracy szef terenowego sztabu wojskowego precyzuje zamiar obrony, w którym podaje:

- wnioski z oceny zagrożenia;
- cel obrony obszaru województwa;
- ogólnie sposób realizacji poszczególnych zadań;
- zestawienie sił i środków do realizacji zadań obronnych.

Zamiar obrony jako dokument stanowiący podstawę do planowania szczegółowego opracowuje się na mapie 1:100 000, którą uzupełnia się legendą.

W legendzie do zamiaru obrony podaje się

wnioski z oceny zagrożenia, cel obrony, główny wysiłek obrony i kolejność realizacji zadań, podział sił i środków, organizację dowodzenia i łączności oraz inne dane pomocnicze.

Oprócz zamiaru obrony, podstawą do planowania szczegółowego są wytyczne szefa terenowego sztabu wojskowego, w których podaje się jakie dokumenty należy wykonać i w jakim terminie oraz główną ich treść.

Opracowanie planów szczegółowych odbywa się w trzech etapach:

- pierwszy etap polega na zaplanowaniu prac, zbieraniu i ocenie danych wyjściowych;
- drugi etap obejmuje praktyczne opracowanie planów;
- trzeci etap obejmuje zgranie treści poszczególnych dokumentów pomiędzy sobą, uzgodnienie ich z nadrzędnymi sztabami /wydziałami urzędów/ oraz sąsiadami, organami współdziałającymi, zatwierdzenie planów i przekazanie wyciągów podległym sztabom i urzędom.

Metoda opracowania planów polega na ogólnym przygotowaniu i przekazaniu szczeblom niższym danych wyjściowych do opracowania planów oraz na opracowaniu ich przez szczebel niższy.

Myślą przewodnią przy opracowaniu planów powinno być: rzeczywiste potrzeby i realne możliwości; skupienie głównego wysiłku na realizację zasadniczych przedsięwzięć; precyzja opracowania poszczególnych dokumentów; dążenie do ujmowania w formie graficznej na mapach wszystkich danych.

które można przedstawić za pomocą znaków i skrótów oraz zestawień tabelarycznych i schematów; duża inwencja własna w rozwiązywaniu problemów.

W zakresie planowania szczegółowego opracowuje się następujące plany:

- zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych;
- ochrony i obrony obiektów;
- zabezpieczenia przegrupowania wojsk;
- zabezpieczenia polityczno-propagandowego wojsk;
- łączności;
- obrony cywilnej;
- kalendarzowy plan czynności realizowanych w okresie zagrożenia i wojny.

Plan zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych opracowuje się w formie tekstowej. Problematyka tego planu jest ujęta w materiałach opracowanych przez katedrę organizacji i mobilizacji.

Plan ochrony i obrony obiektów opracowuje się na mapie 1:100 000 wraz z legendą.

W części graficznej plan ochrony i obrony powinien obejmować:

- ocenę charakteru i form działania sił nieprzyjaciela /przypuszczalne rejony lądowania, bazowania i kierunki działania sił dywersyjnych oraz ewentualnego zbrojnego podziemia;
- siły szczebli nadrzędnych i sąsiadów oraz ich zadania przeciwdywersyjne na bronionym obszarze;
- współdziałanie sił obronno-ochronnych z siłami przeznaczonymi do działań manewrowych;

- obiekty, urządzenia, drogi i linie kolejowe chronione i bronione przez szczebel nadrzędny oraz przydzielone do ochrony i obrony terytorialnemu sztabowi;
- siły innego przeznaczenia udzielające doraźnej pomocy siłom ochronno-obronnym w ochronie i obronie obiektów, urządzeń dróg i linii kolejowych, ich zadania i działania;
- system dowodzenia i łączności;
- rejony zastrzeżone.

Legenda do planu może zawierać: przypuszczalną ilość sił dywersyjnych i sposoby ich działania oraz cele tych działań; ogólny cel działań ochronno-obronnych; zadania pododdziałów ochronnych; dokładne szkice ochrony i obrony poszczególnych obiektów wykonane w skali 1:25 000 lub 1:10000 /dla dowódców ochrony i obrony obiektów/; podstawowe problemy dowodzenia i współdziałania; zestawienie sił przeznaczonych do ochrony i obrony obiektów.

Plan zabezpieczenia przegrupowania wojsk opracowuje się na mapie w skali 1:100 000 z legendą. Podstawą do opracowania tego planu są wytyczne okręgu wojskowego w tym zakresie oraz możliwości własnych sił i środków.

Plan zabezpieczenia przegrupowania wojsk powinien obejmować:

a/ w zakresie zabezpieczenia komunikacji:

- drogi tranzytowe przebiegające przez broniony obszar, drogi dla rozśrodkowania ludności oraz drogi zapasowe i obejścia;

- rozmieszczenie kierowniczych organów zabez -
pieczenia przegrupowania wojsk;
- planowane rozmieszczenie i działanie na bro-
nionym obszarze sił wojskowych i układu
funkcjonalnego /jednostki zmilitaryzowane:
OBD, OBM, POM itp./;
- rozmieszczenie sił i środków Wojewódzkiego
Zarządu Dróg Publicznych i ich zadania;
- b/ w zakresie regulacji ruchu - rozmieszczenie
sił i środków szczebli nadrzędnych oraz włas-
nych przeznaczonych do regulacji ruchu;
- c/ w zakresie zabezpieczenia technicznego - rejo-
ny rozmieszczenia warsztatów naprawczych, punk-
tów pomocy technicznej, punktów zbiórki wozów
uszkodzonych itp.;
- d/ w zakresie zabezpieczenia materiałowego - roz-
mieszczenie stacji CPN i składów MPS, składów
układu terytorialnego, punktów zaopatrujących
w podstawowe środki żywnościowe, ujęć wody pit-
nej itp.;
- e/ w zakresie zabezpieczenia medycznego - rozmie-
szczenie i możliwości udzielenia pomocy medy-
cznej przez szpitale, ośrodki zdrowia, przy-
chodnie lekarskie itp.

Plan zabezpieczenia polityczno-propagandowe-
go wojsk opracowuje się opisowo w formie tabeli.

W planie tym podaje się:

- ocenę zagrożenia ze szczególnym uwzględnieniem
oddziaływania psychologicznego przeciwnika;
- cel pracy partyjno-politycznej w jednostkach/pod-

- oddziałach/ podległych terenowemu sztabowi wojskowemu;
- główne zadania pracy partyjno-politycznej;
  - okresy głównego nasilenia pracy partyjno-politycznej;
  - wykorzystanie sił i środków propagandowo-agitacyjnych.

Plan łączności jest opracowany przez szefa łączności terenowego sztabu wojskowego przy udziale oddziału operacyjnego i innych zainteresowanych komórek oraz przedstawicieli DOPiT.

W skład planu łączności wchodzi:

- schemat łączności radiowej;
- schemat łączności przewodowej.

Plan obrony cywilnej opracowuje Inspektorat Obrony Cywilnej. Przedstawia on zestaw dokumentów składających się na decyzję szefa OC oraz stanowi podstawę do opracowania szczegółowych planów specjalistycznych przez określone wydziały urzędów administracji terenowej.

Plan obrony cywilnej składa się z ~~trzech~~ rozdziałów:

- A. Rozdział I - "Wnioski z oceny położenia geograficznego i zagrożenia oraz podstawowe zadania OC". Przy opracowaniu charakterystyki położenia i zagrożenia oraz wniosków z niej wypływających należy mieć na uwadze jej związek oraz potrzeby OC. Stąd też wynika potrzeba opracowania go w postaci zestawienia końcowych wniosków z oceny: położenia geograficznego i znaczenia

brzoje woeltra (mivite, chielny i ymirny)

bronionego obszaru; demograficzno-urbanistycz - nej; ekonomiczno-administracyjnej; zagrożenia środkami rażenia, klęskami żywiołowymi, wtórny - mi skutkami działania toksycznych środków che - micznych i ~~broni masowego rażenia~~, zatopienia w wyniku zniszczenia urządzeń hydrotechnicznych itp.; miast uznanych za zagrożone uderzeniami jądrowymi.

W rozdziale tym wykazuje się zadania OC w zakresie ochrony ludności i zakładów, przygoto - wania sił i środków do prowadzenia akcji rato - wniczej podczas klęsk żywiołowych, dużych kata - strof i awarii oraz po uderzeniach przeciwnika z określeniem kierunku głównego wysiłku. Ponad - to podaje się zadania OC realizowane na rzecz sił zbrojnych.

Rozdział ten stanowi myśl /ideę/ przewodnią, w której zawarte jest tło operacyjno - taktyczne całego planu OC.

B *Rozdział II*
B. Rozdział III - *rozstrzenie i krotki* "Decyzja szefa OC o ~~do~~ *czono* działania organów i sił ~~oraz ludności~~ w ~~okresie~~ *okresie* zagroże - nia bezpieczeństwa państwa i wojny".

Składa się on z następujących dokumentów:

- planu osiągnięcia wyższych stanów gotowości ~~stanów i sił~~ OC - jego treść ujęta jest w ma - teriałach katedry organizacji i mobilizacji;

- planu rozśrodkowania ~~ludności~~ *ludności* wo - jewództwa opracowanego na mapie 1:100000 *(1:100000)* wraz z legendą, ujmując w nim: miasta i objek - ty podlegające rozśrodkowaniu; ilość rozśrod -

kowywanej ludności; punkty załadowcze roz -
środkowanej ludności; trasy rozśrodkowania;
punkty rozdzielcze; ilość rozśrodkowanej lud -
ności do poszczególnych gmin względnie są -
siednich województw; zabezpieczenie politycz -
ne; organizację zabezpieczenia medycznego oraz
porządku i bezpieczeństwa na czas rozśrodko -
wania; ilość i rodzaj środków transportowych
przeznaczonych do zabezpieczenia rozśrodkowa -
nia; czas rozpoczęcia i zakończenia rozśrodko -
kowania;

- planu przyjęcia rozśrodkowanej i ewakuowanej
ludności opracowanego przez gminę na mapie
1:50000 wraz z legendą, ujmując w nim: punkty
rozdzielcze; drogi; miejscowości przyjęcia
rozśrodkowanej i ewakuowanej ludności; zabez -
pieczenie polityczne; ilość przyjętej ludno -
ści; zabezpieczenie materiałowe i medyczne na
punktach rozdzielczych; zabezpieczenie porząd -
ku i bezpieczeństwa na czas przyjmowania roz -
środkowanej i ewakuowanej ludności; ilość i
rodzaj środków transportowych; czas rozpoczę -
cia przyjmowania rozśrodkowanej i ewakuowanej
ludności;

- planu ostrzegania i alarmowania o zagrożeniu
z powietrza i skażeniami. Opracowany na mapie
1:100000 powinien obejmować częstotliwość, na
jakiej przekazywane będą sygnały ostrzegania
przez KOPK; częstotliwość na jakiej będą prze -
kazywane sygnały ostrzegania i alarmowania

przez województwo; granice i kryptonim woje -
wództwa; podział województwa na sektory i
ich numeracja; ogniwa alarmowane/oddziały woj-
skowe i zmilitaryzowane, kombinaty przemysło-
we, miasta, gminy, zakłady produkcyjne itp./;
techniczne środki przekazywania sygnałów
ostrzegania i alarmowania; zasięgi akustycz -
nych środków ostrzegania i alarmowania; obo -
wiązujące sygnały ostrzegania i alarmowania;
rozszyfrowanie poszczególnych grup meldunku
ostrzegania przekazywanego przez KOPK, kryp -
tonimy sąsiednich województw;

(-)planu ukrycia ludności w budowlach ochronnych
opracowanego w formie tabeli. Szczegółowość
planu uzależniona jest od szczebla, na jakim
się go wykonuje - im mniejszy szczebel, tym
szczegółowsze dane. W planie tym ujmuje się:
miasta zaliczone do kategorii; obiekty, zakła-
dy przemysłowe realizujące zadania produkcyj-
ne w okresie wojny położone na terenie miast
zaliczonych do kategorii; pozostałe miasta;
obiekty, zakłady przemysłowe realizujące za -
dania produkcyjne w okresie wojny położone po-
za miastami zaliczonymi do kategorii, w tym
zakłady zaliczone do kategorii; rejony wiejs-
kie; liczbę ludności, dla której powinno się
dysponować budowlami ochronnymi, posiadaną
ilość budowli ochronnych; brakującą ilość bu-
dowli ochronnych i okresy ich budowy; potrze-
by materiałowe do wykonania w okresie zagroże-
nia i wojny brakujących budowli ochronnych;

ilość siły roboczej, kto wydziela i na jaki czas; transport i sprzęt, kto wydziela, rodzaj i ilość; termin przygotowania budowli ochronnych w dobach;

- planu zabezpieczenia organów i sił OC oraz załóg zakładów pracy i ludności w środki ochrony przed skażeniami opracowanego w formie tabeli. Plan ten województwo opracowuje za miasta i gminy zbiorczo na poszczególne rodzaje sprzętu, stosując następującą zasadę przydziału: organa OC; siły OC; załogi zakładów pracy; ludność, przyjmując zaopatrywanie w pierwszej kolejności miast i zakładów zaliczonych do kategorii. W planie tym wyszczególnia się: nazwę środka indywidualnej ochrony; ogólne potrzeby; stan faktyczny; rozdysponowanie środków ochronnych; potrzeby; sposób uzupełnienia środków indywidualnej ochrony /skąd, ilość, z tego dla, czas uzupełnienia w dobach/;

- planu ochrony wody, żywności, zwierząt, roślin i paszy, opracowanego w oparciu o dane z odpowiednich wydziałów urzędu. Ujmuje się w nim: przedsięwzięcia w zakresie ochrony produktów rolno-spożywczych, wody, paszy i roślin uprawnych; przedsięwzięcia ochrony przed skażeniami wodociągów /ujęć wody/; przedsięwzięcia w zakresie ochrony zwierząt w pomieszczeniach i na pastwiskach; siły i środki ^{do} ochrony zwierząt i upraw roślinnych;

- planu ochrony zakładów pracy ~~o~~ dóbr materialnych ~~i kulturalnych przed skutkami wstrząsów~~

*i dóbr kultury. Opiewuje się
go w formie*

~~z powietrza opracowanego w formie~~ zestawień
zasadniczych przedsięwzięć w zakresie: ochro-
ny środków produkcji, cennej aparatury, doku-
mentacji; uodpornienia budynków i urządzeń pro-
dukcyjnych na działanie środków rażenia; za-
bezpieczenia zapasowych źródeł energii i wody
przemysłowej; zmniejszenia ~~i odpowiedzialnego~~ za-
bezpieczenia zapasów toksycznych środków che-
micznych; rozśrodkowania ~~dobr~~ ^{maszyny} ~~materiałowych~~ ^{towarowej},
~~surowców i produktów~~; rozśrodkowania lub zabez-
pieczenia na miejscu dóbr kultury; ~~zabezpieczenia~~
- planu ^{przebiegu} ~~uzupełnienia~~ ^{wtórnymi skutkami} sił obrony cywilnej do ak-
^(z m. 1:50000)
cji ratowniczej opracowanego na mapie 1:100000, (1:50000)
w mieście na planie miasta 1:5000 lub 1:10000.
W planie tym ujmuje się: granice podziału admi-
nistracyjnego, miasta ~~zaliczone do kategorii~~ ^{liczone do szeregów} ~~zaliczone~~ ^{zgrupowane}
^(zaliczone do)
kategorii; zagrożenie uderzeniami powietrznymi
przeciwnika oraz wtórnymi skutkami ~~tych~~ ude-
rzeń; przewidywane skutki napadu oraz potrzeb-
ne siły ratownicze; rejonny wyczekiwania ~~z~~
sił OC miast ~~zaliczonych do kategorii~~ ^{liczone do szeregów} ~~zaliczone~~ ^{zgrupowane};
rozmie-
szczenie sił OC miast nie zaliczonych do kate-
gorii z określeniem czasu osiągnięcia stanów peł-
nej gotowości oraz przewidywanych zadań; orga-
nizację rozpoznania skutków napadu powietrznego;
zadania dla wydzielonych zmilitaryzowanych
jednostek ratowniczych na rzecz miast /zakła-
dów/ zaliczonych do kategorii; podział ich na
rzuty w zależności od czasu osiągnięcia pełnej
gotowości i miejsca rozmieszczenia; drogi mar-
szu sił ratowniczych, rubieże rozwinięcia i

czas ich osiągnięcia; rozmieszczenie zakładów produkcyjnych przechowujących toksyczne środki chemiczne, ich ilość i zasięg działania par oraz siły i środki przewidziane do likwidacji skażeń wtórnych; organizację zabezpieczenia merytorycznego; rejony i drogi ewakuacji ludności poszkodowanej; rozmieszczenie magazynów /baz, składnic/ środków materiałowo - technicznych niezbędnych do zabezpieczenia akcji ratowniczej; działanie sił OC na rzecz porażonych obiektów i jednostek wojskowych; rozmieszczenie stanowisk i punktów kierowania OC. ~~zadania ratownicze; teksty i krótki~~ z zamiar prowadzenia akcji ratowniczej oraz węzłowe zadania w tym zakresie; ~~niezbędne~~ ~~tabele~~, zestawienia, schematy itp. - w legendzie. Ponadto na planie miasta /dzielnicy/ podział na dzielnice /sektory, odcinki lub obiekty ratownicze/; zakłady ~~produkcyjne~~ ^{zabliwienie, kontrolne, systema} produkcyjne ^{in (zgodnie z wymogami)}; rozmieszczenie ZOS i TOS; ~~rozmieszczenie~~ ~~budowli obronnych /ich pojemność/~~; rozmieszczenie urządzeń specjalnych OC; przebieg i rozmieszczenie ważniejszych sieci i urządzeń komunalnych /wodociągowych, energetycznych, gazowych, kanalizacyjnych itp./, mających wpływ na akcję ratowniczą; drogi dojazdu, ewakuacji i manewru w rejonie porażenia; rejony zbiórek ludności poszkodowanej;

- planu organizacji kierowania organami i siłami OC, w którym ujmuje się: strukturę /schemat/

kierowania OC województwa, miasta /dzielnicę/;
organizację i zakres współdziałania z sąsiad -
kami, organami ~~sił zbrojnych~~ ^{sił zbrojnych}; ~~zadanie~~
~~le~~ wydziałów urzędów administracji terenowej w
zakresie OC; organizację łączności kierowania
OC i współdziałania; pododdziały (obsługa) ^{komunikacji} ~~któ~~
je wydziela, ich przeznaczenie oraz sposób i
czas osiągnięcia pełnej gotowości; przedsięwzię-
cia w zakresie zabezpieczenia ciągłości łącz-
ności /rezerwa środków łączności/; ^{sposób} ~~rozmieszczenia~~
~~planu zabezpieczenia ewakuacji i rozśrodkowa-~~
~~nia ludności /załóg zakładów pracy/ oraz akcji~~
~~ratowniczej w zakresie: a/ rozpoznania-zadania~~
~~posągłych radzajów i sił rozpoznania /po-~~
~~wietrznego, naziemnego, nawodnego/; organiza-~~
~~cja rozpoznania; skład sił rozpoznania, ich ba-~~
~~za i wyposażenie, kolejność i sposób rozwinię-~~
~~cia oraz czas osiągnięcia pełnej gotowości;~~
b/ inżynieryjno-technicznego - inżynieryjna
rozbudowa rejonów wyczekiwania; przygotowanie
budowli ochronnych dla ludności i zmian załóg ^{zabudów}
pracy; utrzymanie dróg przegrupowania i mane-
wru oraz dowozu i ewakuacji; udziału sił OC w
utrzymaniu dróg przegrupowania wojsk; przygo-
towanie zastępowych budowli ochronnych dla lud-
ności rozśrodkowanej i ewakuowanej; c/ medycz-
no-sanitarnym - zadania medyczno-sanitarne /w
tym zadania na korzyść przegrupowujących się
wojsk/; skład sił medyczno-sanitarnych, ich
baza mobilizacyjna i wyposażenie, kolejność i

składu sił sanitarnych technicznego, cel bazy organizacyjnej
i wyposażenia, kolejności i sposobu rozmieszczenia
zabezpieczenia i wyznaczenia osłonnienia wewnętrznego
i zewnętrznego oraz przygotowania osłonnienia kierunkowego
i orientacyjnego;

Kolejność i sposób przeprowadzenia w lecie, mityngów oraz spust miedzy innymi w rejonach i baz szpitalnych; sposób kultury i w rejonach;

sposób rozwinięcia oraz czas osiągnięcia pełnej gotowości; organizacja zabezpieczenia medyczo-sanitarnego rozśrodkowania ~~i ewakuacji~~ ludności; sposób przygotowania i czas rozwinięcia bazy szpitalnej /dla celów akcji ratowniczej/; organizacja prac leczniczo-ewakuacyjnej w relacji: rejon porażenia - baza szpitalna; organizacja zabezpieczenia przeciwepidemicznego; d/ w zakresie przeciwpożarowym-zadania przeciwpożarowe /w tym na korzyść przegrupowujących się wojsk/; skład sił przeciwpożarowych, ich baza organizacyjna i wyposażenie, kolejność i sposób rozwinięcia oraz czas osiągnięcia pełnej ^{sposób kultury i w rejonach} gotowości; e/ porządkowo-ochronnym - zadania sił porządkowo-ochronnych /w tym na korzyść przegrupowujących się wojsk/; skład sił porządkowo-ochronnych wydzielonych dla potrzeb OC, ich baza organizacyjna, kolejność i sposób rozwinięcia oraz czas osiągnięcia pełnej gotowości; organizacja zabezpieczenia rozśrodkowania ~~i ewakuacji~~ ludności oraz akcji ratowniczej; f/ transportowym - ilość i rodzaj środków transportowych niezbędnych do zabezpieczenia potrzeb OC w zakresie wyposażenia sił OC, dowozu środków materiałowych celem wykonania budowli ochronnych, rozśrodkowania ludności i dóbr materialnych, potrzeb prowadzenia akcji ratowniczej; przygotowania środków transportowych do przewozu ludności rozśrodkowanej ~~i ewakuacji~~ oraz rannych; organizacja wyprawienia środków transportowych z miast ~~zali~~

Uznanym za spełnione uznajone do

~~oznaczonych do kategorii w rejon~~ strefy zamiej -
skiej; g/ organizacji zabiegów specjalnych -
zadania w zakresie ochrony przed skażeniami /w
tym zadania na rzecz jednostek i obiektów woj-
skowych/; skład sił odkażania i dezaktywacji,
ich baza organizacyjna i wyposażenie, kolej -
ność i sposób rozwinięcia oraz czas osiągnięcia
pełnej gotowości; przygotowanie urządzeń spe-
cjalnych OC dla potrzeb odkażania i dezaktywa-
cji /POO, POTr, PZSan, itp./, ich rozmieszcze-
nie, przepustowość i czas osiągnięcia pełnej go-
towości; sposób wykorzystania sprzętu z gospo-
darki narodowej dla potrzeb odkażania i deza-
ktywacji; stan i rozmieszczenie środków /odka-
żalników/ do odkażania i dezaktywacji; h/ ma-
teriałowo-technicznym - ilość i rodzaj jedno-
stek OC podlegających zaopatrzeniu w środki ma-
teriałowe; ilość i rodzaj potrzebnych środków
materiałowych; źródła zaopatrzenia i miejsce
rozmieszczenia baz, składnic magazynów itp.;
organizacja zabezpieczenia sił ratowniczych
oraz ~~evakuowanej~~ i poszkodowanej ludności w
żywność, odzież i środki indywidualnej ochro-
ny; sposób zabezpieczenia w materiały pędne i
~~smary transportu i maszyn wykorzystywanych dla~~
~~potrzeb OC~~; siły i środki do celów zaopatrze-
nia materiałowego; rozmieszczenie baz /warsz-
tatów/ remontu sprzętu inżynierskiego; organi-
zacja ruchomych grup /warsztatów/ remontu, na-
praw i ewakuacji uszkodzonego sprzętu; zabez-
pieczenie transportu i sprzętu inżynierskiego

w części zamienne; organizacja napraw sprzętu specjalistycznego pozostającego w wyposażeniu sił OC /łączności, dozymetrycznego, chemicznego itp./.

C.

Rozdział ^{IV} III - „Decyzja szefa OC ~~o~~ likwidacji skutków klęsk żywiołowych oraz dużych kata - strof i awarii”. Dokument opracowany na mapie 1:100000 ~~z legandą~~ /w wypadku miasta na planie 1:5000 lub 1:10000/ ujmuje: granice podziału administracyjnego; rejony zagrożenia klęskami żywiołowymi; rozmieszczenie sztucznych zbiorników wodnych i oznaczenie terenów możliwego zatopienia; rozmieszczenie zakładów produkcyjnych (przechowujących) toksyczne środki chemiczne oraz możliwy zasięg działania par tych środków; system ostrzegania i alarmowania sił OC przewidzianych do akcji ratowniczej oraz ludności na terenach zagrożonych klęskami żywiołowymi; ^{trasy i rejony} ewakuacji poszkodowanej ludności; zestawienie sił i środków do akcji ratowniczej; krótki zamiar i zasadnicze zadania sił OC; ugrupowanie sił OC z określeniem rejonów odpowiedzialności i zadań; organizacja zabezpieczenia działań sił OC w zakresie łączności, rozpoznania, transportu, porządku i bezpieczeństwa; organizacja kierowania siłami OC; niezbędne zestawienie tabelaryczne, schematy itp.

Praktyczna przydatność opracowanych dokumentów w głównej mierze uzależniona będzie od

ich realności, to znaczy, od tego, czy opracowane one zostały w oparciu o rzeczywiste potrzeby i realne możliwości województwa /miasta, dzielnicy, gminy/. Ponadto ich realność uzależniona będzie od wzajemnego zgrania /w czasie i miejscu planowanych przedsięwzięć /z przedsięwzięciami wyższych i niższych szczebli, z sąsiednimi organami OC, okręgami wojskowymi oraz zainteresowanymi wydziałami urzędów administracji terenowej. Wzajemne uzgodnienie i zgranie planowanych przedsięwzięć z tymi organami powinno jednocześnie doprowadzić do zapewnienia należitych form współdziałania w realizacji podstawowych zadań dotyczących ochrony ludności w czasie zagrożenia i wojny.

Istotnego znaczenia nabiera również zgranie planowanych zamierzeń OC z planami obronnymi terenowego sztabu wojskowego i okręgu wojskowego, szczególnie dotyczących ustalenia form wzajemnych świadczeń ze strony jednostek i organów wojskowych na rzecz OC i odwrotnie - organów i sił OC na rzecz sił zbrojnych. W tym względzie plany obrony militarnej i plany OC muszą ze sobą ściśle korespondować.

3. Organizacja współdziałania

Współdziałanie organizuje się w celu zgrania działań poszczególnych własnych sił i środków, sąsiadów oraz sił i środków szczebla nadrzędnego działających na bronionym obszarze.

Omawiając działanie poszczególnych własnych sił i środków, sąsiadów i sił szczebla nadrzędnego należy ustalić: najbardziej prawdopodobne rejon oddziaływania nieprzyjaciela; organizację i realizację rozpoznania, szczególnie w rejonach zagrożenia; sposób przekazywania sygnałów o zagrożeniu; sposób zabezpieczenia mobilizacji oraz rozwinięcia sił i środków; zabezpieczenie rozśrodkowania i ewakuacji oraz przyjęcia rozśrodkowanej i ewakuowanej ludności; kolejność i kierunki działania poszczególnych sił po dokonaniu uderzenia przez nieprzyjaciela; zasady udzielania wzajemnej pomocy między poszczególnymi pododdziałami biorącymi udział w likwidacji skutków wykonanego ataku przez nieprzyjaciela; sposób zabezpieczenia ruchu wojsk operacyjnych przez broniony obszar; sposób utrzymania łączności między siłami działającymi na bronionym obszarze i wojskami operacyjnymi.

Należy pamiętać, że część wymienionych problemów uzgadniana jest już w okresie planowania obronnego.

V. PRZYGOTOWANIA OBRONNE I KIEROWANIE OBRONĄ W UKŁADZIE TERYTORIALNYM

1. Przedsięwzięcia obronne w czasie pokoju

Podstawowymi przedsięwzięciami w zakresie przygotowania obronnego jest organizacja i przygotowanie sił i środków oraz społeczeństwa do wykonania zadań obronnych w czasie wojny. Aktualnie przyjęto, że siły militarne /~~pot, Det, kompanie~~

(bet, pot, Bot)

pułki MO
~~Łączności/ i odwodowe oddziały MO /pułki, batalio-~~
~~ny, kompanie/ częściowo są rozwinięte. Pozostałe~~
siły militarne /pododdziały/ ochrony/ przygotowane
są jedynie pod względem organizacyjno-mobilizacyj-
nym. *(z wyjątkiem TOS 2205)*

Siły i środki obrony cywilnej w okresie po -
koju nie istnieją. Powołanie ich jest jednak przy-
gotowane pod względem organizacyjno-mobilizacyjnym.
Przygotowanie to polega na wytypowaniu przedsię -
wzięcia i instytucji, na bazie których będą powo -
ływane lub organizowane siły obrony cywilnej, na -
daniu kart przydziału oraz szkoleniu. ~~Planowanie~~
~~podziału zasobów ludzkich i materiałowych typu woj-~~
~~skowego dokonuje terytorialny sztab wojskowy, na -~~
~~tomiasz nadawaniem imiennych przydziałów zajmują~~
~~się poszczególne wydziały właściwego urzędu.~~ W okre-
sie pokoju z siłami obrony cywilnej prowadzi się
szkolenie podstawowe i specjalistyczne. Tematyka
szkolenia podstawowego obejmuje głównie zakres pod-
stawowych wiadomości o środkach napadu i rażenia ,
samoobronie ludności przed bronią masowego rażenia,
indywidualnych i zbiorowych środkach ochronnych,
obowiązkach i zasadach zachowania się ludności w
okresie zagrożenia i wojny, udzielaniu pierwszej
pomocy medycznej, znajomości zagadnień zawartych
w regulaminach /instrukcjach/ w odniesieniu do wła-
stnego oddziału. Szkolenie specjalistyczne /oprócz
szkolenia podstawowego/ organizuje się dla służb
specjalistycznych przede wszystkim w zakresie roz-
poznania, łączności oraz odkażania i dezaktywacji.

Powszechne ostrzeżenie i alarmowanie

W Polsce w ramach obrony cywilnej zorganizowany jest system powszechnego ostrzegania i alarmowania, w skład którego wchodzi określone siły i środki przeznaczone do przekazywania odpowiednim organom, ludności cywilnej i wojskom przebywającym na obszarze kraju sygnałów o zagrożeniu z powietrza lub skażeniami.

Organizatorem i realizatorem systemu powszechnego ostrzegania o zagrożeniu z powietrza są korpusy obrony powietrznej kraju, które ponoszą pełną odpowiedzialność za ostrzeżenie wszystkich zainteresowanych będących w granicach obszaru działań bojowych korpusu. W ramach systemu powszechnego ostrzegania istnieją ogniwa ostrzegające i ostrzegane.

Informacje o zagrożeniu z powietrza przekazują specjalne etatowe komórki analizy sytuacji powietrznej, usytuowane na stanowiskach dowodzenia korpusów obrony powietrznej kraju w wydzielonych radiowych i przewodowych sieciach ostrzegania. W informacjach tych w sposób zakodowany podaje się: kryptonim i sektor zagrożonego województwa, kierunek nalotu /według róży wiatrów/, wysokość oraz rodzaj nalotu /nalot pojedynczy, grupowy/.

Nasłuch w tych sieciach prowadzą ogniwa ostrzegane, które na podstawie otrzymanych informacji podejmują decyzję ogłoszenia alarmu lub też przyjmują tylko do wiadomości otrzymaną informację. Chodzi o to, że niekiedy zaistnieją takie sytuacje

/ratownicze, bojowe itp./, w których nie zawsze dla określonych obiektów /zespołów ludzi/ ogłosi się alarm. W razie zarządzenia alarmu, do jego ogłoszenia wykorzystuje się wszystkie dostępne środki alarmowania /łączność telefoniczną, radiową, telewizyjną, syreny, gongi, dzwony i inne/.

Ostrzeganie o zagrożeniu jest dokonywane z odpowiednim wyprzedzeniem, umożliwiającym wykonanie niezbędnych przedsięwzięć ochronnych zmniejszających skutki ewentualnych uderzeń nieprzyjaciela /przyjęcie ostrzeżenia, zaalarmowanie, ukrycie się ludności, wzmożenie obrony przeciwpożarowej itp./.

Wyprzedzenie to wynosi średnio 7-5 minut lotu celu do granic zagrożonego rejonu.

Decyzja zarządzenia /odwołania/ alarmu o zagrożeniu uderzeniami z powietrza lub skażeniami na obszarze województwa podejmowana jest przez ~~prezesa~~ *szefa ce* - ~~walniającego~~ ~~PKO~~ względnie osobę przez niego upoważnioną. *rejencji inspektor obrony cywilnej (4100)*

Podstawowym ogniwem alarmowania jest ~~PKO~~, który do tego celu dysponuje specjalną siecią alarmowania. W sieci tej prowadzą nasłuch wszystkie jednostki administracyjne. Po otrzymaniu sygnału alarmu uruchamia się środki alarmowania. Oprócz radiostacji UKF, ~~PKO~~ *4100* do celów alarmowania wykorzystuje się łączność telefoniczną i radiową PKP, MO, Spoż. itp., oraz rozgłośnie radiowe i telewizyjne.

W sieci alarmowania o zagrożeniu z powietrza również przekazywane są ostrzeżenia i alarmy o zagrożeniu skażeniami.

Szkolenie społeczeństwa

Przygotowanie społeczeństwa do samoobrony polega na zaznajomieniu mieszkańców z zasadami zachowania się w warunkach stosowania broni masowego rażenia i środków klasycznych oraz organizacji szkolenia oddziałów samoobrony. W celu zaznajomienia społeczeństwa z zasadami zachowania się w warunkach wojny należy podać do powszechnej wiadomości charakter współczesnych środków rażenia i sposoby ich przenoszenia, właściwości i skutki ich działania na organizmy żywe i przedmioty oraz formy i sposoby obrony przed nimi. W ślad za tym powinno być zorganizowane szkolenie ludności cywilnej w zakresie najprostszych form pomocy sanitarnej, odkażania i dezaktywacji, przechowywania żywności oraz wykorzystania środków zastępczych przy ochronie przed skażeniami. Do powszechnej wiadomości należy podać sygnały ogłoszenia i odwołania alarmów, ich rodzaje i zasady zachowania się po ogłoszeniu lub odwołaniu alarmu, a także wykorzystania budowli ochronnych.

W ramach indywidualnych świadczeń społeczeństwa na rzecz obrony województwa /gminy/ mieszkańcy powinni wykonać przygotowanie własnych domów i zabudowań gospodarczych oraz piwnic i źródeł wody do wykorzystania w warunkach wojny. Niektórzy mieszkańcy mogą być zaangażowani do konserwacji sprzętu i urządzeń ochronnych przed bronią masowego rażenia oraz brać udział w akcjach na rzecz upowszechnienia idei samoobrony. Niekiedy również

ludność może świadczyć na rzecz obrony województwa, *miasta*
/gminy/ materialnie.

Rozśrodkowanie ludności

Rozśrodkowanie ludności oraz dóbr materialnych i kulturalnych jest procesem bardzo skomplikowanym i wymaga długotrwałych prac organizacyjnych. Przedsięwzięcia w zakresie rozśrodkowania ludności i zakładów pracy planuje się i przygotowuje w czasie pokoju a realizuje się w czasie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny z miast uznanych za szczególnie zagrożone.

Dla potrzeb planowania oraz przeprowadzenia rozśrodkowania ludności ustalono następujący podział grup ludności zamieszkałej w miastach uznanych za szczególnie zagrożone:

- pierwsza grupa - pracownicy /wraz z rodzinami/ zakładów pracy, które będą kontynuowały swą działalność w czasie wojny w tych miastach;

- druga grupa - pracownicy /wraz z rodzinami/ zakładów pracy, które po ewakuacji będą kontynuowały swą działalność w nowym miejscu, poza tymi miastami;

- trzecia grupa - osoby nie zatrudnione i nie powołane do pełnienia służby /funkcji/ w zakresie obronności w tych miastach.

W planowaniu rozśrodkowania ludności przyjmuje się zasadę przemieszczenia ludności w obszarze województwa, na terenie którego dane miasto się znajduje. W wypadku niemożności zastosowania

tej zasady, Przewodniczący KOK na wniosek szefów obrony cywilnej województw /równorzędnych/ uzgodniony z szefem Obrony Cywilnej Kraju ustala przedmieszczenie określonej ilości osób na teren innego województwa.

Budowle ochronne

Przez „budowle ochronne” rozumiemy ukrycia chroniące ludzi, zwierzęta, urządzenia techniczne itp. przed działaniem środków napadu nieprzyjaciela. Budowle ochronne dzieli się na:

a/ schrony: typu pierwszego, odporne na obciążenie wyjątkowe 2 atmosfer, typu drugiego na obciążenie 1 atmosfery i typu trzeciego na obciążenie 0,5 atmosfery,

b/ zastępcze budowle ochronne, którymi są: ukrycia zabezpieczające /przystosowane/ obejmujące wzmocnione podpiwniczenia, wyrobiska itp.; szczeliny przeciwlotnicze wykonane w ziemi, stanowiące zagłębienia lub rowy ciągłe o zarysie łamanym i wzmocnionej konstrukcji, ukrycia przed opadem promieniotwórczym, stanowiące pomieszczenia osłabiające promieniowanie radioaktywne;

c/ budowle komunikacyjne, którymi są metra, podziemne przejścia komunikacyjne, tunele i garaże o pojemności ponad 30 samochodów - przystosowane jako schrony lub zastępcze budowle ochronne.

Schrony odpowiedniego typu buduje się i wyposaża w nowo budowanych i rozbudowywanych zakładach pracy, które mają realizować szczególne zadania.

nia produkcyjne w czasie wojny, dla 100 % zakłogi najliczniejszej zmiany w tym zakładzie. W miastach uznanych za szczególnie zagrożone schrony poszczególnych typów w zależności od lokalizacji zakładu pracy w stosunku do centrum miasta buduje się: w miastach zaliczonych do pierwszej kategorii w promieniu do 15 km, drugiej w promieniu do 10 km i trzeciej w promieniu do 5 km. W zakładach pracy położonych poza miastem w zależności od zaliczenia ich do określonej kategorii, buduje się schrony typu pierwszego lub drugiego. Istniejące budowle ochronne przeznacza się dla potrzeb ludności lub zakładów pracy.

Nowo wykonywane budowle komunikacyjne w miastach uznanych za szczególnie zagrożone, powinny być przystosowane jako budowle ochronne. Istniejące budowle komunikacyjne w miastach zaliczonych do kategorii przygotowuje się jako budowle ochronne.

Zamierzenia rzeczowe i finansowe związane z budową, adaptacją i modernizacją schronów oraz przystosowaniem i przygotowaniem budowli komunikacyjnych, jako budowli ochronnych, ujmuje się w pięcioletnich i rocznych planach społeczno-gospodarczych, a realizuje się w ramach resortowych i terenowych limitów inwestycyjnych oraz zakładów na remonty kapitalne.

Przygotowanie zastępczych budowli ochronnych planuje się w ramach planu obrony cywilnej w ramach danego terenu lub zakładu pracy, a realizuje się w czasie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny. W czasie pokoju zastępcze budowle ochronne

mogą być realizowane w ramach szkolenia.

Zastępcze budowle ochronne planują i realizują terenowe organy administracji państwowej oraz kierownicy zakładów pracy, z tym że dla terenów wiejskich planuje się i realizuje tylko ukrycia przed opadem promieniotwórczym.

System kierowania

Konieczność zapewnienia władzom województwa warunków do ciągłego kierowania i zarządzania w okresie wojny wynika z zagrożenia, jakie stwarza im broń jądrowa i siły dywersyjne przeciwnika. ~~Władze wojewódzkie znajdują się w miastach, które mogą być opłacalnymi celami dla broni jądrowej. Ponadto stanowiska kierowania władz województwa zawsze będą stanowić obiekt ataku sił dywersyjnych.~~

Dla zapewnienia władzom wojewódzkim bezpieczeństwa i warunków do kierowania obroną na administrowanym obszarze, przygotowuje się system stanowisk kierowania, który w województwie składa się z dotychczasowego i polowego stanowiska kierowania.

Dotychczasowe stanowisko kierowania /DSK/ składa się z dotychczasowych miejsc pracy oraz zapasowych miejsc pracy. Dotychczasowe stanowisko kierowania określa się również jako stanowisko kierowania nr 1 /SK-1/. Wszystkie elementy DSK doprowadza się do pełnej gotowości użytkowej w okresie zagrożenia bezpieczeństwa państwa. Obieg informacji obejmuje jednocześnie dotychczasowe, jak i zapasowe miejsca pracy. Łączność DSK oparta jest o

zawczasu przygotowane stacjonarne węzły łączności. W dotychczasowych miejscach pracy funkcjonują organy władz politycznych i administracyjnych, natomiast w zapasowych miejscach pracy grupy operacyjne, które są w stałej gotowości do przejęcia kierowania i zarządzania.

Zapasowe miejsca pracy wybiera się w strefie gdzie naciski nie przekracza $0,3 \text{ KG/cm}^2$ lub na peryferiach miasta. Przejście z dotychczasowych miejsc pracy na zapasowe miejsca pracy następuje z chwilą zaistnienia groźby lub nawet prawdopodobieństwa użycia przez przeciwnika broni jądrowej.

W dotychczasowych miejscach pracy pozostają niewielkie zespoły ludzi. W przypadku całkowitego ustania warunków pracy w zapasowych miejscach pracy, następuje przejście na polowe stanowisko kierowania /PSK/.

DSK powinno być przystosowane do wymogów czasu wojny, w oparciu o przepisy obowiązujące w zakresie obrony cywilnej. Ochronę DSK zapewnia swoimi siłami i środkami resort spraw wewnętrznych.

Polowe stanowisko kierowania /zwane również SK-2/ wybiera się w terenie oddalonym od obiektów /rejonów/ mogących stanowić cel uderzeń przeciwnika, na którym rozmieszcza się grupy operacyjne poszczególnych organów kierowania i zarządzania. Obsadzenie PSK przez grupy operacyjne następuje w czasie przechodzenia organów kierowania z dotychczasowych miejsc pracy na zapasowe miejsca pracy. Łączność PSK oparta jest o polowe węzły łączności

organizowane przez kompanię łączności WKO z wyko -
rzystaniem stałych linii telekomunikacyjnych. PSK
powinno zapewniać grupom operacyjnym przejęcie kie -
rowania obroną oraz przyjęcie organów z dotychcza -
sowego stanowiska kierowania z zabezpieczeniem ich
pełnego funkcjonowania. PSK doprowadza się do peł -
nej gotowości w okresie zagrożenia bezpieczeństwa
i wojny.

2. Przedsięwzięcia obronne w okresie zagrożenia

Działalność obronna władz województwa w okre -
sie zagrożenia obejmuje przedsięwzięcia związane
ze stopniowym lub natychmiastowym /alarmowym/ uru -
chomieniem sił i środków gdy konflikt zbrojny sta -
nie się nieunikniony. Czasokres trwania okresu za -
grożenia może być różny, a formy jego przebiegu
trudne do przewidzenia. Dlatego też realizacja po -
szczególnych zadań obronnych będzie ściśle stero -
wana przez czynniki nadrzędne w formie sygnałów
lub zarządzeń i rozkazów uzupełniających.

W celu sprawnej realizacji zadań obronnych
okresu zagrożenia województwo dysponuje odpowied -
nimi zestawami zadań, do realizacji których należy
przystąpić w wypadku otrzymania określonego sygna -
łu. Zestawy te uwzględniają eskalację zagrożenia,
jak również wpływ realizacji poszczególnych zadań
na życie gospodarcze kraju.

W początkowym okresie zagrożenia będą reali -
zowane wszystkie te zadania obronne, które co praw -
da pociągają za sobą skutki finansowe i gospodar -

cze ale nie doprowadzą do żadnych zmian strukturalnych i załamania planów pokojowego rozwoju kraju. Do takich zadań przykładowo można zaliczyć: sprawdzenie systemu dowodzenia; uruchomienie systemu ostrzegania i alarmowania; częściowe uzupełnienie sztabów i jednostek wojskowych; wzmocnienie załóg ochronnych ważnych obiektów gospodarczych i militarnych itp.

Realizacja tych zadań prowadzona jest w ścisłej tajemnicy, a społeczeństwo nie jest informowane o tym, że województwo znajduje się w stanie zagrożenia.

W miarę narastania zagrożenia w województwie przystępuje się do realizacji zadań mających coraz większy wpływ na działalność polityczną i gospodarczą. W wypadku gdy konflikt zbrojny stanie się nieunikniony, w województwie ogłasza się powszechną mobilizację, podając jednocześnie do publicznej wiadomości o wprowadzeniu stanu bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa państwa. Po ogłoszeniu takiego stanu zagrożenia, wojewódzki komitet obrony przejmuje w swoje ręce pełnię władzy politycznej i gospodarczej na obszarze województwa.

Ogłoszenie stanu bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa państwa oznacza przystąpienie w województwie do wykonania: zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych i sił obrony cywilnej; uruchomienia systemu kierowania; ochrony i obrony obiektów; rozśrodkowania ludności i zakładów pracy; budowy ukryć zabezpieczających itp.

Realizacja powyższych przedsięwzięć doprowadza do nieodwracalnych skutków i oznacza przejście całego organizmu państwowego /w tym również wojewódzkiego/ do jakościowo innej sytuacji wynikłej z nieuniknionego powszechnego konfliktu zbrojnego.

3. Kierowanie obroną w czasie wojny

Działanie władz województwa po rozpoczęciu działań wojennych będzie zależało od charakteru początkowego okresu wojny. Jeżeli konflikt zbrojny rozpocznie się od zastosowania wyłącznie klasycznych środków rażenia, to województwo może ponieść stosunkowo małe straty. Natomiast rozpoczęcie działań wojennych od zmasowanych uderzeń jądrowych będzie wymagać od władz i oddziałów maksymalnego wysiłku dla zachowania biologicznego istnienia ludności oraz zapewnienia funkcjonowania podstawowych dziedzin życia politycznego, gospodarczego i administracyjnego.

Wybuch wojny stanowi dla województwa początek zasadniczych działań obronnych, które najczęściej rozpoczną się od prowadzenia akcji ratowniczych w rejonach porażenia bronią masowego rażenia lub środkami klasycznymi.

Uderzenia bronią jądrową lub środkami klasycznymi mogą być wykonane na obszar województwa po uprzedzeniu lub z zaskoczenia. W razie otrzymania ostrzeżenia o zagrożeniu obszaru województwa atakiem lotniczym, ^{szkole} ~~przewodniczący~~ ^{OC} WRO lub osoba przez niego upoważniona podejmuje

decyzję na ogłoszenie alarmu powietrznego. Z chwilą ogłoszenia alarmu powietrznego ludność miast, osiedli, gmin, załogi zakładów pracy oraz cały stan osobowy sił obronnych zajmują przygotowane ukrycia. Po ogłoszeniu alarmu wszelki ruch z wyjątkiem pojazdów uprzywilejowanych zostaje wstrzymany.

W czasie alarmu władze województwa śledzą rozwój sytuacji i zbierają dane o charakterze i skutkach oddziaływania nieprzyjaciela oraz składają meldunki przełożonym. Decyzję co do prowadzenia akcji ratowniczej w rejonach porażenia podejmuje szef obrony cywilnej dając odpowiednie zarządzenia organom wykonawczym. ^x ~~Tymi organami są: na szczeblu województwa zespół koordynacji akcjami ratowniczymi, który przede wszystkim kieruje odwodami, na szczeblu miasta /gminy, zakładu pracy/ - zespół kierowania akcjami ratowniczymi, który bezpośrednio kieruje jednostkami lub zgrupowaniami ratowniczymi, a w przypadku dużego miasta kieruje sekcjami~~ ^{x/}.

Z chwilą rozpoczęcia działań wojennych mogą rozpocząć lądowanie siły dywersyjne nieprzyjaciela i w związku z tym trzeba będzie rozpocząć lub wzmocnić na obszarze województwa bojowe działania przeciwdywersyjne. Decyzję o rozpoczęciu lub rozwinięciu bojowych działań przeciwdywersyjnych po-

x/ Przebieg prowadzenia akcji ratowniczej w rejonie porażenia zawarty jest w skrypcie pt.: „Organizacja i prowadzenie akcji ratowniczej w rejonie porażenia bronią jądrową”, nr bibl. jawnej S/743, wyd. 1972 r.

dejmuje za zgodą przewodniczącego WKO komendant wojewódzki MO.

Rozmach działań przeciwdywersyjnych po rozpoczęciu działań wojennych zależeć będzie od ilości sił dywersyjnych oraz stopnia zagrożenia dywersyjnego na obszarze województwa. Wydaje się, że na początku działań wojennych nie będzie potrzeby rozwijania bojowych działań przeciwdywersyjnych na szeroką skalę. Będą one miały charakter działań rozpoznawczo-likwidacyjnych.

Bardzo istotnym - jeżeli nie najważniejszym ogniwem w działaniach przeciwdywersyjnych są TOS i ZOS oraz załogi ochrony i obrony obiektów. Elementy te w działaniach przeciwdywersyjnych mogą oddać szczególnie duże usługi w zakresie rozpoznania sił dywersyjnych, wzbraniania dywersyjnego rozpoznania obiektów, stwarzania ciągłego zagrożenia dla dywersantów, zmuszania do większej koncentracji sił dywersyjnych dla wykonania zadań itp. Działania te są działaniami ochronno-obronnymi i jako takie nie mogą doprowadzić do likwidacji dywersji. Niemniej jednak stwarzają one warunki dla skutecznego prowadzenia działań likwidacyjnych przez siły manewrowe.

Wykonanie przez nieprzyjaciela uderzeń bronią masowego rażenia i środkami klasycznymi na linie i węzły komunikacyjne może poważnie zakłócić przegrupowanie wojsk i wszelki manewr. W celu zapewnienia normalnych warunków komunikacyjnych województwo będzie zmuszone do szeregu świadczeń.

Świadczenia województwa na rzecz komunikacji po wykonaniu uderzeń środkami jądrowymi i klasycznymi będą polegać na: usuwaniu z dróg zawałów, sprzętu i środków transportowych, gaszeniu pożarów utrudniających lub uniemożliwiających wykorzystanie obiektów komunikacyjnych, dróg przegrupowania, manewru, dowozu i ewakuacji, wytyczeniu i zabezpieczeniu objazdów węzłów komunikacyjnych, odbudowie i budowie małych mostów, przepustów i innych urządzeń drogowych, udzielaniu pomocy medycznej i technicznej oraz dezaktywacji i odkężaniu niektórych odcinków dróg.

W toku działań wojennych ~~terytorialny~~ ^{wojewódzki} sztab wojskowy w celu uzupełnienia strat poniesionych przez wojska operacyjne i OTK oraz siły obrony cywilnej - będzie powoływał odpowiednio do potrzeb ludzi i sprzęt. Ponadto powoływane będą również siły i środki do jednostek, których terminy organizowania przewidziano po rozpoczęciu działań wojennych.

W czasie prowadzenia działań obronnych województwa utrzymują między sobą ścisłą łączność i wymieniają informacje, prowadzą wspólne akcje i udzielają sobie pomocy.

W razie gdy front zewnętrzny przesunie się na obszar kraju, siły i środki obronne województwa, znajdujące się bezpośrednio w strefie działań bojowych, mogą być włączone w skład związków i oddziałów wojsk operacyjnych i wykonywać zadania zgodnie z posiadaną specjalnością. Dotyczy to szczególnie sił i środków typu wojskowego.

Przy niepomyślnym rozwoju działań wojennych na froncie zewnętrznym i powstaniu możliwości czasowego przejścia obszaru województwa pod okupację nieprzyjaciela, władze województwa czynią odpowiednie przygotowania do przejścia w podziemie i rozwinięcia działań partyzanckich.

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Biura Zbiorów Specjalnych
Nr ewid. **40697**

Wykonano w 200 egz.

Egz. nr 1-200-bibl.gł.OZS

Wyk. płk WOŁYŃIAK

Druk JD, dn. 2.7.1975 r.

nr ks. pf-521/pf-1355/WW.

kor. H.S.